

Dvi konferencijos

Karui jau besibaigiant prezidentas Rooseveltas pareiškė Turkijos ministeriui Mennencoglu: „Aš noriu pagaliau rusus išgydyti nuo savęs nerutinimo“.

„Tai gal būt jums ir pasiseks — atsakė turkas — tačiau po to jie susirgs didybės manija“.

Na, šiandien sovietų didybės manija jau taip išaugo, kad pereitą savaitę į Paryžių suvažiavę Atlanto pakto krašto apsaugos ministrai tarėsi kas daryti, kai ji dar daugiau padidės. Likimas nerėjo, kad tą pačią savaitę būtų pranešta ir apie kaž kur Vengrijoje įvykusią kominformo konferenciją, kuriai nors ir netenka skirti didesnės reikšmės (joje iš pačios Sovietų S-gos dalyvavo tik tokia nereikšminga figura kaip propagandos šefas Suslovas), tačiau faktas, kad apie ją buvo paskelbta kaip tik prieš Atlanto pakto krašto apsaugos ministerių konferenciją įrodo, kad sovietų „didybės manija“ toli gražu nerodo mažėjimo tendencijos. O gal garsiu šūkavimu norima paslėpti savo tikrąjį susirūpinimą?

Kominformo konferencijos rezoliucijos buvo paskelbtos, krašto apsaugos ministerių — ne. Tiek tebuvo pasakyta, kad ministrai susitarė. Dėl ko jie tarėsi buvo irgi aišku — kaip ginti Europą eventualaus sovietų puolimo atveju.

Pasitarimų bazė, kaip praneša „Basler Nachrichten“ New Yorko korespondentas, buvo amerikiečių paruoštas penkių metų planas. To plano pagrindai taip atrodė:

Visas planas liečia pasiruošimus, išskirtus 5 metams. Detalės, aišku, yra paslaptis. Amerikiečių štabo pasitarimuose su britais ir prancūzais paaikšėjo tik pirmiesiems dviems metams numatyti duomenys. Svarbiausias to plano taškas yra amerikiečių apskaičiavimas, kad Europos gynimui reikia 70 divizijų. Idomu, kad iki šiol buvo kalbama apie 35—40 divizijų.

Po kelių metų delsimo, dabar galutinai nusistatyta Vakarų Europą taip įtvirtinti, kad ji galėtų atmušti bet kokį sovietų puolimą. Tas amerikiečių generalinio štabo neatšaukiamai padarytas sprendimas iš Europos nesitraukti tam, kad paskui vėl daryti į ją invaziją, — sutampa su Washingtono išgalėjusia teze, jog šiuo metu gynybos ginklai praneša puolamuosius ginklus. (Siuo klausimu žiūrėk 2 psl. str.: „Pasaulio galas atidėtas“.) Iš tezės seka išvada, kad Europa gali būti sėkmingai ginama, o jei taip, tai ir turi būti ginama.

Paryžiaus konferencijoje buvo kalbama ir apie linijos klausimą. Iš Washingtono akredituotų karo atache sluogsnių teko patirti, kad JAV krašto apsaugos ministeris Johnsonas pirmoje apginklavimo fazėje kalba apie Reino liniją, tačiau kai, Vakarų apginklavimas pasieks tokį laipsnį, kad galima bus galvoti apie Elbės Europos gynimo liniją ten ir bus perkelta. Savaimė aišku, kad ta pačia proga turės visu aštrumu iškilti ir Vokietijos apginklavimo klausimas, kurio dabar nenorima oficialiai svarstyti, bet apie kurį vis daugiau diskutuojama. Iš numatytų 70 divizijų, 55 pastatys Europa, 15 amerikiečiai ir kanadiečiai. JAV sau pasiliks strateginio bombardavimo sritį, tuo tarpu taktiniai bombardavimai liks D. Britanijos ir Prancūzijos aviacijų kompetencijoje. Sausumos didžiausią kariuomenę turės Prancūzija, ją seks Italija. Prancūzai kalba apie savo 30 divizijų, tačiau kiti abejoja ar jiems pasiseks sudaryti tiek divizijų, kiekvienu atveju tai jiems nepasiseks pirmoje penkmečio fazėje.

Ministrai turėjo aptarti dar vieną opų klausimą: dabar jau turimos Vakarų Europos Unijos karinės organizacijos — Montgomery štabo — suderinimas su nauja Atlanto pakto karine organizacija. Šis klausimas yra labai delikatus — visu aštrumu iškyla atsikūr vadų orumo (prestižo) reikalai.

Laisvų profesinių sąjungų konfederacija

PABALTIJOS ATSTOVO SVEIKINIMAS IŠKLAUSYTAS SU SIMPATIJOM

Londonas (L). Kaip jau buvome pranešę, Londone šiuo metu posėdžiauja laisvų, prieškomunistinių, profesinių sąjungų kongresas, kuris nutarė įsteigti laisvų profesinių sąjungų pasaulinę konfederaciją. Ji vadinsis „International Confederation of free Trade Unions“. Priimtų įstatų įžangoje skelbiama, kad „laisvas darbas, ūkinė demokratija, socialinis teisingumas ir saugumas yra taikos pagrindas. Tų teisių pažeidimas yra žmogaus orumo įžeidimas ir pavojus taikai“.

Naujoji organizacija apjungs 50 milijonų darbininkų. Kas dveji metai bus šaukiamas kongresas. Reikalus ves 19 narių vykdo-

Atominis skandalas Amerikoje

Paslaptį išdavęs Rooseveltto patarėjas Harry Hopkinsas

Washingtonas. (UP.) Senatorius B. McMahonas, JAV kongreso atominės energijos komisijos pirmininkas, įsakė ištirti pranešimus, kuriuose sakoma, kad su mirusiojo Harry Hopkinso, buv. prez. Trumano asmeninio patarėjo, pagalba Sovietų Sąjungai buvusios išduotos atominė tyrinėjimų paslaptys ir net medžiagos.

Siuos kaltinimus išskėlė buv. JAV karo aviacijos majoras G. Jordanas vieno interviu per radiją metu. Panašius pareiškimus prieš vienerius metus buvo paskelbęs ir buv. atstovų rūmų narys J. McDowellis.

Majorui Jordanui karo metu buvo pavesta paruošti siuntas Sovietų Sąjungai pagal tuomet veikusį skolinimo-nuomavimo įstatymą. Majoro pareiškimu, karo metu Hopkinsas išpareikalavęs „galimai greičiau Sovietų Sąjungai išsiųsti dvi uranijaus siuntas“. Majoras priduria, kad jis tada sudarydams ne tik siunčiamųjų prekių sąrašą, bet ir vedęs dienoraštį, kuriame aprašydavo visas su prekių tiekimu susijusias aplinkybes. Dabar visi šie dokumentai esą perduoti policijai, kuri tą reikalą tirianti.

Hopkinsas, įsakydamas pasiųsti sovietams uranijų, telefonu įsakė Jordanui apie tai nieko nesakyti net savo viršininkams. „Dabar aišku, kad Hopkinsas atominę bombą rusams pateikė ant lėkštės“, sarkastiškai pastebėjo majoras. Be to, ir lydraštis, prijungtas prie transporto, buvęs su Hopkinso inicialais. Interviu metu mjr. Jordanas patcavo ištrauką iš Hopkinso laiško, kurioje buvo rašoma: „Buvo nepamiršti sunku siuntą išsiųsti be gen. mjr. Groves žinios.“ Gen. Groves tuo metu buvo atominė tyrinėjimų programos viršininkas.

Paslaptingas lagaminas

Jordano pareiškimu, įtarimas jam kilęs 1943 m. sausio mėnesį. Tuo metu jis buvo kapitono laipsny ir dirbo Great Falls (Montanoje), iš kur amerikiečių lėktuvai per Fairbanksą (Aljaskoje) buvo skraidinami į Maskvą. Jis pastebėjo, kad sovietų karininkai, kurie šiais lėktuvais skrisdavo į Sovietų Sąjungą, su savimi gabendavosi kas kartą vis didesnius bagažo kiekus. Vieno patikrinimo metu jis pastebėjo didelį kiekį JAV užs. reik. ministerijos dokumentų, įvairių kopijų, žemėlapių, planų, techninių brėžinių ir lentelių su moksliniais duomenimis. Vienas sovietų pulkininkas buvo į transporto sąrašus įtraukęs uranijų, o visas tas transportas buvo pavadintas: „Sprogtamosios medžiagos bombos“. Tas pats sovietų pulkininkas buvo su Hopkinsu ilgai kalbėjėsi telefonu. Tuo po to Hopkinsas Jordanui įsakė tas siuntas, kurias sovietų karininkas nurodysias, išsiųsti be eilės. „Lagaminuose buvo milžiniški JAV užs. reik. ministerijos dokumentų, šviesoraščių kopijų ir fotografijų kiekiai.“ Iš kiekvieno dokumento buvo iškirptos tos vietos, kur normaliai užspaudžiami antspaudo „slaptai“, „asmeniškai“. Vienoje šviesoraščio kopijoje buvo pastaba: „Penkios pėdos storumo sienos iš švino ir vandens laisvų neutronų kontrolė“. Kitoje vietoje jis pastebėjęs žodžius: „neutronai, protonai, energija iš suskaldyto branduolio, uranijus“ ir skaičių „92“.

Vienas UP reporteris, kuris turėjo progos matyti Jordano užrašus, pastebė, kad jame numeriai lėktuvų, kuriais slaptoji medžiaga

buvo gabinama į Rusiją. Užrašuose taip pat atpasakojami incidentai su rusais. 1944 m. sausį vienas lėktuvų buvo kraunama apie 50 pilnų portfelį. Jordanas su dviem kareiviais bandęs patikrinti portfelį turinį. „Tada vienas grubus rusų pulkininkas savo milžinišku pilvu bandė užstoti praėjimą prie portfelio. Kai man pagaliau pasisekė pro jį praeiti, jis griuvo ant portfelio krūvos, rėkdamas: „Imunitetas, imunitetas!“ Jordanui vis dėlto pasisekė kai kuriuos portfelius patikrinti. Juose buvo pilna planų ir brėžinių su užrašais: „Oak Ridge (JAV atom. fabrikas) projektas“.

Su kontražvalgybos pritarimu

New Yorkas. (AFP.) New Yorko laikraščio „World Telegraph“ pranešimu, buv. aviacijos karininkas Jordanas ir redakcijos telefoninį užklausimą atsakė, kad amerikiečių kontražvalgybos įstaiga FBI Jordaną pirma tiksliai iškvotusi ir tik tada leidusi paskelbti radijo interviu. Jordano pareiškimu „World Telegraph“ redakcijai, ir atominė tyrinėjimų viršininkas gen. Groves apie tą buvęs nuolat informuojamas.

Ir Wallace

Radijo komentatorius F. Lewis pareiškė, kad šioje aferoje aktyviai dalyvavęs ir vadinamosios pažangiųjų partijos vadas Henry Wallace. Wallace pasiskubino paskelbti, kad radijo komentatoriaus pareiškimai esą išgalvoti Rooseveltto vardui apjuodinti.

Uzs. reik. ministerija patvirtina

Washingtonas. (UP.) JAV užs. reik. ministerija pirmadienį paskelbė, jog ji jau 1948 m. birželio 11 d. kongreso komisija, tiriančia priešamerikinę veiklą, painformavusi, kad 1943 m. JAV vyrausybė davusi leidimą išvežti „atominės bombos medžiagą“ į Sovietų Sąjungą.

Mjr. Jordanas pirmadienį kongreso komisijai savo pareiškimą patvirtino priešais. Be to, jis pareiškė, kad 1943 m. jam atvykus į užs. reik. ministeriją pareikšti protestą, jis buvęs priverstas išstis valandas laukti koridoriuje, kol buvęs išklaustytas.

Tą pačią dieną komisijos apklaustas D. Brownas, buv. aviacijos pulkininkas leitenantas ir tarnavęs tame pačiame Great Falls aerodrome, priešais patvirtindamas, pareiškė: „Tuos lagaminus bei portfelius mačiau ir aš, tačiau ypač man į akis krito dėžės, kurias sovietų karininkai labai budriai saugojo.“ Jis dalyvavęs šešiuose skridimuose, kurių metu tos dėžės buvusios gabamos. Prieš įlipdamas į lėktuvą, jis kiekvieną kartą susidurdavęs su sunkiais ginkluotais rusų sargybiniais, kurie ant dėžių arba sėdėdavo arba miegodavė.

L. Russelis, atstovų rūmų komisijos priešamerikinę veiklą tirti narys, pareiškė, kad komisijoje esama įrodymų, jog 1943 m. tikrą Sovietų Sąjungai pasiųstus trys siuntos medžiagos atominė bombai. Tačiau jis neturįs informaciją, ar šioje istorijoje dalyvavęs ir Harry Hopkinsas.

Kongreso komisijos pirmininkas ta proga citavo tuometinio atominė tyrimų programos v-ko gen. mjr. Groves pareiškimą, kuriame sakoma, jog Groves po pirmųjų 400

1,4 miliardo dol. ginklų konstrukcijai

Washingtonas (USIS). JAV bėgamaiais finansiniais metais atominiam tyrinėjimams, naujų ginklų konstrukcijai ir kitiems moksliniams darbams išleido 1,4 miliardo dol. Be to, 550 mil. dol. išleista pramonės tyrinėjimams.

Atominės energijos komisijos pranešimu, šią savaitę pradėsiąs veikti JAV ketvirtasis atominis fabrikas, kuriame bus išgaunamas

atominės bombos gamybai reikalingas uranijus 235.

„Super-atominė bomba“

AP žiniomis, esąs galimas dalykas, kad JAV turinčios „super-atominę bombą“, kuri esanti to paties dydžio, kaip ir paprastoji atominė bomba, tačiau esanti 1000 kartų veiksmingesnė. Siuos spėjimus patvirtina ir tas faktas, kad JAV numato naujus bandymus Enivetoko atole.

* JAV krašto apsaugos ministeris Johnsonas, kalbėdamas japonų užpuolimo Pearl Harbour metinių progą, pareiškė, kad JAV kariuomenė esanti pasirėngusi kiekvienu metu sutikti netikėtą užpuolimą; Pearl Harbour istorija nepasikartosianti.

„Elgsena atominė puolimų metu“

Visi JAV civiliai ir kariai, esantieji Europoje, turį būti apmokyti, kaip elgtis atominė puolimų metu — nutarta Heidelberge per neseniai įvykusius pasitarimus tarp JAV atominė ginklų specialistų ir kariuomenės štabo Eur. re.

* Prancūzijos seimo karinės komisijos pirmininkas pranešė, kad sovietai šiuo metu turi daugiausiai 8—10 atominė bombų. Per mėnesį jie gali pasigaminti apie 2 bombas.

Dementi

Washingtonas. (Reuters.) JAV karo viceministeris S. Early, savu laiku buv. prez. Rooseveltto asmens sekretorius, pareiškė, kad Jordano teigimai apie tariamas dokumentų ir uranijaus siuntas į Sovietų Sąjungą esą „visiškai neįtikėtini“. Apie tai jis girdįs tik „irmą kartą.“

AP žiniomis, ir JAV karo aviacijos paskelbė, kad jis neturįs jokių įrodymų Jordano teigimams patvirtinti. R. Sherwoodas, knygos „Rooseveltas ir Hopkinsas“ autorius, Jordano kaltinimus paskelbė „neįtikimiausiomis bet kada girdėtomis istorijomis“.

Panašų pareiškimą paskelbė ir amerikiečių kai kurie mokslininkai. Jų pareiškimu, sovietams pasiųstųjų medžiagų kiekis esąs visiškai nereikšmingas. „Su tokiais kiekiais negalima net rimtų bandymų pradėti. Be to, tuo metu mes siuntėme į užsienius visokias žaliavas, reikalingas bandymams. Toms dienoms uranijus tebuvo tik laboratorinė medžiaga, kurios rusai galėjo gauti ne tik pas mus.“ Mokslininkų žodžiais, ši kampanija respublikonai pradėjo tik dėlto, kad netiesiogiai pakirtus Trumano autoritetą.

Hopkinso sūnus Dovidas pareiškė, kad Jordano kaltinimai esą visiškai neįtikėtini, nes jo tėvas tuo metu — iki 1944 m. sausio 1 d. — sunkiai sirgęs ir buvęs beveik visiškai izoliuotas. Be to, jis jau tada iš pasikalbėjimų su tėvu pastebėjęs, kad jo tėvas pasaulinio komunizmo pavojų gerai suprates.

Vokiečių atginklavimas

- ta tema vis daugiau vietos randa pasaulinės spaudos puslapiuose. Vokietijos kanclerio Adenauerio suteiktas pasikalbėjimas Clevelando „Plain Dealer“ laikraščio korespondentui, kuriame jis pasisakė už „vokiečių kontingentus Europos armijos rėmuose“ davė naują akstiną. Čia cituojame vieną balsą už, kita prieš tokią idėją.

„The News Chronicle“, Londonas, liberalų

„Dabar pagaliau turi ateiti diena, kada mes pamatysime, jog turime praeikimą pareigą padaryti ką nors teigiamo Vokietijos gynimo reikale. Kai ta diena ateis, mes turėsime tris galimybes - ne daugiau. Mes galime vokiečių saugumą garantuoti vakarinėse okupacinėse zonos. Jei mes tai padarysime, tai mes turėsime - jei iš viso pajėgsime - mūsų kariuomenę ir jos apginklavimą taip padidinti, kad išliktumėm savo žodį. Alternatyva būtų leisti vokiečiams patiems pasirūpinti savo gynyba. Tačiau toks atvejis nebus priimtinas Europos žemyno valstybėms, o sovietai jį galėtų palaikyti provokacija. Todėl lieka trečioji galimybė, atėjus atitinkamam laikui įjungti vokiečius į kolektyvinę Vakarų gynimo sistema.“

„Le Populaire“, Paryžius, socialistų

„Vienas svarbiausių sąjungininkų karo tikslų buvo, Vokietijai amžiam: išjungti kaip karinę galybę. Nieko negali būti absurdiškesnio ir pavojingesnio, kaip vokiečių dalinių sudarymas, kad juos įjungtų ir Vakarų gynimams. Tai, be to, turi padaryti keistą išpūdį vokiečių tautai. Nuo karo pabaigos vokiečiams buvo kalama, kad jie tik tada bus pribrendę demokratizacijai, kada atsakys nuo bet kokios militarizmo rūšies, dabar staiga jie vėl turi žaisti kareiviais.“

IARA nebeduoda sovietams

Bruselis (dpa). Sąjungininkų reparacijų agentūra IARA nutarė sustabdyti reparacijas sovietams iš Vakarų Vokietijos, nes sovietai atsako pildyti savo įsipareigojimus, liečiančius reparacijų sutartis. Šiai agentūrai priklaūs 19 kraštų nutarė reparacijoms numatytas mašinas ir fabriku įrengimus — apie 300.000 to — išsidalinti tarp savęs.

Pabėgėlių komisariatas

New Yorkas (dpa). JT plenumas šeštadienį nutarė įsteigti Pabėgėlių Komisariatą, kuris globotų pabėgėlius ir benamius tremtinius po to, kai Tarptautinė Pabėgėlių Organizacija (IRO) baigs savo veiklą. Slavų bloko kraštai, įskaitant ir Jugoslaviją, bei Pakistanas balsavo prieš šį planą.

Anot BBC, prieš nutarimą įvyko trumpos, bet karštos diskusijos tarp sovietų bloko ir Vakarų delegatų. Diskusijas baigė britų delegatas, pareiškdamas, jog pabėgėliai nenori grįžti į savo tėvynes, bijodami, kad juos ištiks į sovietines koncentracijos stovyklas nukeliamųjų giminių ir draugų likimas. JT visuotinio susirinkimo pirmininkas gen. Romulo įsakė iš posėdžio protokolo išbraukti visus kolijimosi žodžius, kuriais ta proga buvo pasikeista.

Up žiniomis, šis nutarimas buvo priimtas 35 prieš 7 (13 susilaikiusių) balsais. Komisariatui bus pavesta iki 1951 m. sausio 1 d. įkurdinti 400.000 Europoje gyvenančių benamių.

Siame numeryje:

PASAULIO GALAS ATIDĖTAS

* RYTŲ VOKIETIJOS KARIUOMENĖ (Mūsų korespondento Berlyne)

* SVEDAI RUOSIASI SOVIETŲ OKUPACIJAI

* KAIP BUVO „PERDIRBTAS“ KARD. MINDSZENTY

* IŠ 2. D. KARO SLAPTŲJŲ ARCHYVŲ

Sia savaitę:

* Buv. Bulgarijos min. pirm. pavaduotojas ir užs. reikalų ministeris Kostovas, kurio byla prasidėjo Sofijoje, nepripažino kaltu. Jis pareiškė nešnipinėjęs anglams, o taip pat neturėjęs nieko bendro su Titu, nors ir buvęs priešiškas rusams ir nepakankamai budrus. Po to teismo pirmininkas įsakė perskaityti jo policijai duotus parodymus, kuriuose jis pripažino kaltas. Kostovas ir po to teigė, esąs nekaltas. Bylos eiga stebi užsienio diplomatai.

* Britų karalius ir Londono burmistras pagerbė britų orinio tilto į Berlyną dalyvius. Ta proga įvyko orinio tilto dalyvių paradas.

* Kancleris Adenaueris ir socialdemokratų vadas Schumacheris susitaikė. Schumacheris vėl dalyvauja seime posėdžiuose.

* D. Britanija pasiūlė Skandinavijos kraštams Danijai, Norvegijai ir Švedijai sudaryti ūkinę uniją. Iš principo tie kraštai sutiko. Paryžiuje netrukus prasidės pasitarimai sudaryti Prancūzijos, Italijos, Belgijos, Luksemburgo ir Olandijos ūkinę uniją, vad. Fritalux.

* Graikijos ministeris pirmininkas Džomedes paskelbė, kad nauji Graikijos parlamento rinkimai įvyks ateinančių metų balandžio mėn. Pilietiniam karui pasibaigus, krašte palaipsniui bus panaikintas karo statusas.

* Nauja N. Zelandijos konservatorių vyriausybė nutarė panaikinti savo pasiuntinybę Maskvoje. Ji vis tiek ten neturinti ką veikti. N. Zelandijos interesus, reikalui esant, atstovaus D. Britanijos ambasada.

* Keturių didžiųjų valstybių pasitarimai dėl Austrijos valstybės sutarties vėl įstrigo. BBC praneša, kad Londone manoma, jog sovietams toji sutartis yra visai nereikalinga.

* Britų krašto apsaugos ministerija įsakė sustabdyti vienos didelės atominės laboratorijos Sellafielde statybą. Manoma, kad tai padaryta gavus patikinimų iš atitinkamų JAV įstaigų, kad amerikiečiai pasikeis su britais savo tyrinėjimų rezultatais šioje srityje.

* JT politinė komisija 23 balsais prieš 19, 14 susilaikiusių, nutarė Kinijos skundą dėl Sovietų Sąjungos kišimosi į jos vidaus reikalus perduoti nuolatiniam „mažajam visuotinam susirinkimui“.

* New Jorko seimui du advokatai ir viena moteris, kurie yra kaltinami Floridoje prekiavę naujagimiais. Floridos vasarvietėse gimsta daug nelegalių naujagimių, kurie vėliau parduodami po 2.000 dol. Suimtųjų parodė apie 25—30 naujagimių.

Pasaulio galas atidėtas

Dar nė viena Amerikoje pasirodžiusi strateginiai-militarinio turinio knyga neturėjo tokio pasisekimo, kaip lapkričio ga- le išsėjęs Vannevar Busho veikalas „Modernieji ginklai ir laisvi vyrai“ (Modern Arms and free Men). Jau pirmąją savaitę jos parduota beveik šimtas tūkstančių egzempliorių, didžiuosiuose žurnaluose spausdinamos jos ištraukos, ir didieji Amerikos knygų klubai pradėjo šią knygą siuntinėti šimtams tūkstančių savo abonentų. Knygos pasisekimo priežastis – raminais jos charakteris. Autorius, karo metu buvęs direktoriumi to skyriaus, kurio žinioje buvo naujų ginklų gamyba, šiandien Carnegie instituto direktorius, skelbia: „Aš manau, kad technologinė ateitis bus netokia bėsi, kaip daugelis ją įsivaizduoja, ir kad viltingi moderniojo mokslo aspektai toli gražu pralenkia mūsų civilizacijos gresmę“.

Knyga eiliniams skaitytojui pirmą kartą duoda progos pažvelgti į modernųjų ginklų techniką. Jis ramiai, apgalvotai išaiškina naujuosius „stebuklinguosius ginklus“ ir nurodo, kad šiandieną apsigynimo ginklai yra veiksmingesni už puola- muosius ginklus. Būsimasis karas, gal būt, nė vienai pusei neatnešias lemiamojo lai- mėjimo, ir abi pusės, gal būt, iš karo tu- rėsiančios tik nuostolių. Ir naujas karas, Busho nuomone, nebūtų „visų karų pas- kutinis“. Absoliutinė modernųjų ginklų naikinamoji galia esanti perdėta. Galutinė katastrofa, pasaulio galas, jei patikėti specialistui Bushui, bet tuo tarpu esanti at- dėta.

Gynybos persvara

Kai vokiečių armijos 1944 m. gruodį paskutinį kartą bandė pralaužti sąjungin- kų linijas, užėmė pusę Liuksemburgo ir žaibo smūgiu norėjo prasiveržti iki Lie- žo – juos sulaukė naujas amerikiečių de- fenzyvinis ginklas, kuris būsimajame kare, gal būt, suvaidins dar lemtingesnę vaid- menį. Tada amerikiečių artilerija pradėjo šaudyti sviediniais, kuriuose buvo įtaisytas taip vadinamasis „proximity fuze“. Jo pagalba prieš artilerijos sviediniai bū- davo priverčiami sprogti, nepasiekę tai- kinio. Svarbiausią šio „proximity fuze“ dalį sudaro jame imontuotas radijo apar- tatas, kuris be klaidos nukrypsta į priešo sviedinį ir jį prieš laiką padaro nekenks- mingu. Šį ginklą naudojant, tų dalinių, ku- riams pavesta tereną ginti, defenzyvinė galia sustiprėja, net dešimtį kartų.

Toliau gynybą naudoja kalba pėstininkų apginklavimas taip vadinamaisiais „ba- zoos“ – rankiniais, raketų principu vei- kiančiais ginklais, kurie taip sukonstruoti, kad visą savo galią gali sukoncentruoti į labai mažą tašką ir pajėgia pramušti net storiausius šarvus. Kitas, tik karo paba- goje pradėtas naudoti, išradimas yra kul- kosvaidis be atitransijos. Jo ugnies stipru- mas prilygsta patrankai, tačiau jį gali ant pečių nešti du vyrai; be to, jis labai len- gvai užmaskuojamas. „Tankas, kuris ban- dytų įsiveržti į šio ginklo ginamą plotą, tuoj pat išvedamas iš rikiuotės“, tvirtina Dr. Bushas. Ketvirta veiksminga apsigy- nimo priemonė yra minų laukai. Ameri- kiečiams pavyko sukonstruoti minas, ku- rios įdedamos ne į metalinius, kaip ligi šiol, kiautus, ir priešo meganetinės deto- nacijos prietaisai tampa neveiksmingi. Per naujųjų, stipresnių amerikinių minų lau- ką neįmanoma pereiti net paaukojant dalį puolančių dalinių (kaip rusai praefeme- kare mėgė praktikuoti) – nuostoliai būtų tokie dideli, kad užtvartos plotą perėjusių gyvų kareivių skaičius nebepajėgtų vykdyti atakos.

Bombardavimų galas?

Panaši būklė yra ir oro strategijoje. Bushas tiki, kad masinių bombardavimų dienos yra baigtos. Su „proximity fuze“ pagerinti priešlėktuvinių patrankų svie- diniai daugumą bombų išsprogdintų, nepa- siekus taikinio. Greitieji sprausminiai naikintuvai smarkiai pralenkia tolimųjų distancijų bombonešius o bombonešius lydinti masinės negali būti tokios grei- tos, kaip savąją kraštą ginantieji naikintu- vai. Jeigu bombonešiams iš vis pasisektų prasiveržti pro besiginančio krašto radaro

„Teisė į 3 litrus gėralų“

KRAVCENKOS BYLA ANTROJOJE INSTANCIJOJE

Paryžius (WaS). Lapkričio 28 d. Paryžiaus apeliacinis teismas pradėjo svarstyti Krav- čenkos byloje nuteistųjų komunistų žurna- listų laikraščio direktoriai K. Morganas ir A. Wurmseris už Kravčenkos įžeidimą buvo nubausti piniginiomis baudomis po 15.000 fr. ir turėjo padengti teismo išlaidas. Apeliaci- niame teisme pats Kravčenko nedalyvauja. Taip pat nėra apklausinėjami joki liudininkai.

Morganas, kuris tik prieš keletą dienų grįžo iš Sovietų Sąjungos, teisme pareiškė: „Visur aš galėjau laisvai keliauti. Aš ten mačiau tiek daug puikių dalykų, kad nega- liu apie tai nepainformuoti ir tamstą, pone teismo pirmininke.“ Po to jis pasakė pusan- tros valandos trukusią propagandinę kalbą: „Kravčenko rašo, kad Rusijoje ūkininkai esą nelaimingi. Apie tai negali būti nė kal- bos, nes kiekvienas ūkininkas ten kasdieną turi teisę į 2 litrus vyno ir 1 litrą degtinės.“ Toliau Morganas atremia Kravčenkos teigimą, kad Rusijoje traukiniai labai lėtai eina: „Tai tiesa, jie nevažiuoja greičiau, kaip 40 km/val., tačiau visa laimė, kad taip yra

sistema, tai juos per kelias minutes „pa- tupdytų“ greitieji sprausminiai naikintu- vai, kurie pagal naujuosius technikos duo- menis, gali pakilti iki 40.000 m aukščio.

O iš tolo vairuojamieji tarpkontinenti- niai sviediniai vokiečių V-2 tipo? Busho nuomone, teoretškai juos nesunku paga- minti, tačiau dėl astronomiškai kainų var- gu ar apsimoka. Be to, jie nebūtų taiklūs ir gynyboje sviedinys juos greičiau padarytų nekenksmingais, negu jie galėtų pasiekti taikinį. Atominė bomba? Strateginiu po- žiūriu, ji tik tada verta, kai viena pusė turi keleriopai didesnę atsargą. Bet ir tuo atveju ji nėra „absoliutus ginklas“, kaip tuoj po 2 D. karo apie ją buvo kalbama. Tik juos karo srityje gynėjas laikinai yra atsilikęs nuo užpuoliko, turinčio „Schnorkelio“ aparatais aprūpintų povan- deninių laivų. Bet ir čia netrukus bus išrastas defenzyvinis ginklas. Būdinga, kad naujasis, po admirolų revoliucijos paskir- tas, karo laivyno viršininkas, vos tik pra- dėjęs eiti pareigas, įsakė visas priemones sukoncentruoti laivyno gynybai nuo po- vandenių laivų.

Paktas - Atlanto paktas

Busho knyga ligi šiol kritikuojama la- bai atsargiai. H. W. Baldwinas, „New York Times“ karinis kritikas, pvz., nurodo, kad ofenzyviųjų ir defenzyviųjų ginklų lenky- nės, pirmieji ginklai greičiausiai vistiek netrukus pralenktų pastaruosius. Daug di- desnis autorius pritariančiųjų choras. Jų tarpe ir gen. Marshallio bei dabartinio

JAV generalinio štabo šefo Bradley balsai. Reikia todėl spėti, kad Bushas bus pas- kelbęs dabartinių JAV gynybos vadų nuomonę. Atrodo, kad tuo pačiu optimizu- mu Pentagonas grindžia ir Vakarų Euro- pos gynybą – kaip ir Bushas skaičiuoda- mas, kad gynėjas su naujų ginklų pagal- bar gali sėkmingai apsiginti nuo daug pra- našesnio priešo. Jeigu tie ginklai yra tik- rai tokie puikūs ir veiksmingi, kaip Bushas juos vaizduoja, tai jais apginkluota Atlanto Unijos armija tikrai pajėgtų nesunkiai at- remti eventualų užpuolimą iš Rytų. Tačiau šiuo prognozu rimti stebėtojai gana smar- kiai abejoja.

Dvasiniai ginklai

Tačiau koki įvairūs ir prietarauja stra- teginiai prognozai gali būti, rodo ne tik įvairūs teoretikų išvedžiojimai (prieš pas- kutinį karą anglas L. Hartas, lygiai kaip ir šiandien Bushas, išvedžiojo, kad būsi- majame kare gynėjas lengvai atrems už- puolimą), bet ir neseniai vykusios atskirų ginklų rūšių diskusijos kongrese. Todėl džiugu, kad Bushas savo knygoje kalba ne tik apie dažnai pervertinamus materiali- nius, bet ir dvasinius demokratijų defen- zyvus ginklus. Bushas mano, jog Amerika paskutinįjį karą laimėjo dėlto, kad moks- lininkų nesukautė totalitarinėmis gran- dinėmis. Daugumas riboto proto ir at- kaklių JAV karininkų turėjo nusileisti mokslininkų nuomonėms, nors šie buvo „tik civiliai“. Siame dvasios buidrumė ir slypi geriausieji Vakarų ateities ginklai.

Adis Abeba - Maskvos propagandos centras Afrikoje

Neseniai Kaire kursavo tokia istorijėlė: Paryžiuje susitinka Etiopijos nepaprasta- sis įgaliotinis ir aukštas Prancūzijos vy- riausybės valdininkas. „Mano vyriausybė“, sako nepaprastasis neguso atstovas, „nu- mato amerikiečius prašyti dolerių. Tačiau, norint jų gauti, reikia įrodyti, kad komu- nistai grasina krašto saugumui. Ar negal-ėtų Prancūzijos vyriausybė mums pagel- bėti, nors trumpam laikui paskolinama keletą šimtų spalvotų komunistų?“ Pran- cūzas tuoj pat susisiekė su vidaus reikalų ministerija. Netrukus buvo gautas Pran- cūzijos vyriausybės atsakymas: „Pran- cūzijos vyriausybė nepaprastai apgailestau- ja, šį kartą negalėdama pagelbėti draugingam kraštui. Pas mus komunistų skaičius taip staigiai mažėja, kad jau gresia pavojus ir mūsų pozicijoms prieš Ameriką“.

Tegu ši istorijėlė yra ir išgalvota, ta- čiau jame iš dalies atsispindi ir autentiška padėtis, būtent, reliatyvi komunistų stoka Abesinijoje. Pesimistai tuoj pat pasisku- bina paklausti: „Ar ligai?“ Tačiau pran- cūzai, kalbą apie „sąmoninga juodąjį proletariatą“, nevisiškai atitinka faktus. Tiesa, komunistai galėjo įsikverbti į kai kurių Egipto religinių organizacijų arba Šiaurės Afrikos kraštutinių nacionalisti- nių grupių tarpa; tačiau jų veikla buvo neutralizuota iš dalies griežtomis admini- stratyvinėmis priemonėmis (Egipte), iš da- lies karštu mahometonų masių pasiprie- šinimu. Komunistų propagandai pasiekti reikiamų rezultatų vidurinėje Afrikoje nepavyko ir dėl perdidelio čiabuvių apa- tikumo bei analfabetiškumo. Pietų Afri- koje, kur komunistams po karo buvo pa- sisekė šiek tiek laimėti, ypač aukso ir de- imanto kasyklose dirbančių negrų tarpe – Malano vyriausybė taip pat griebsi at- tinkamų priemonių, kurios jų aktingumą beveik visai suparaliziavo.

Kiek kitokia padėtis Abesinijoje. Užsi- mezgus normaliems diplomatiniams san- tykiams tarp Etiopijos ir Sovietų Sąjun- gos, rusai į šį kraštą nukreipė visą savo dėmesį: Sovietų pasiuntinybė Adis Abe- boje drauge su sanitarine misija siekia be- veik 400 asmenų – įskaitant ir rusų gydy- tojus bei sereris dirbančias „Balserio li- goninėje“. Ši ligoninė, pakrikštijta abesi- nų generolo Eiserio vardu, yra Etiopijos valstybės nuosavybė, tačiau aprūpinama ir išlaikoma sovietų pinigais. Rusų sani- tarinės misijos nariai dažnai atlieka ligas keliones po visą kraštą, tariamai ieškodami

— galima visiškai ramiai pasidžiauti kol- chozais.“

Wurmseris savo kalboje pakartojo anks- čiau girdėtus teigimus, kad knyga esanti pa- rašyta ne Kravčenkos, o amerikiečių saugu- mo.

Pirmojoje teismo instancijoje nebuvo ap- klaustas de Kerdelandas. Kravčenkos knygos leidėjas ir vertėjas į prancūzų kalbą, nes jis tuo metu buvo Indokinijoje. Dabar jis rašo laikraštį „Le Matin“: „1946 m. knyga iš- verčiau iš angliškojo teksto, tačiau turėjau ir rusiškąjį, kurį laikiau nedegamoje spinto- je.“ Taigi rankraščių rusų kalba nebuvo, kaip Morganas ir Wurmseris teigia, išverstas tei- smui iš angliškojo teksto.

* Prezidentas Trumanas gruodžio 10 d. paskelbė „Žmonių Teisių Diena“. 1948 m. tą dieną JT visuotinis susirinkimas priėmė žmonių teisių chartą. Dabar tą dieną visose JAV bus ypatingas dėmesis skiriamas tom teisėm: bus skaitomos paskaitos, rengiami susirinkimai, rašoma spaudoje.

Rytų Vokietijos kariuomenės organizacija

(MŪSŲ BERLYNO KORESPONDENTO)

Šiandien Berlyną, lyg kokį raupsutuoją miestą, juosia tirstos „liaudies policijos“ igulos: Potsdame, Königswusterhausene, Bernau, Oranienburge, Strausberge, Zossene. Iglų sąstata, kad jos nespėtų užmegzti ne- papeidaujamus ryšius su vietos gyventojais, kas keli mėnesiai keičiamas. Jos ginkluo- tos šautuvais, kulkosvaidžiais, rankinėm granatom; specialios dalys – minosvaidžiais, liepsnosvaidžiais, leng. ir sunkt. priešlėktu- vinėm patrankom ir „Stalino vargonais“.

Paskutiniai duomenimis, šiandien sovietų zonos „liaudies policijoje“ tarnauja 150 – 180.000 vyrų. Iki 1950 m. pavasario turin- čios būti suformuotos dar šešios naujos divizijos, kiekvienoje po 14.500 vyrų. Polici- ninkų amžius 18–35 m. Karininkų pirmuo- sius kadrus sudarė buv. wehrmachto kari- ninkai, politiniai paruošti sovietų nelaisvių stovyklose. Dabar karininkai ruošiami Des- sau-Kochstedto karo mokykloje. Po pusmetį trunkančių kursų, aspirantams suteikiamas leitenanto laipsnis. Jei žinoma, ištikinama, kad jie tiek fiziškai, tiek ir savo nusista- tymu tinka „rikiuoti“.

Toje karo mokykloje partinių ir karinių lektorių nuomonių skirtumus derina rusas pulk. Sudarovas.

Visos armijos vyr. vadas yra „gen.“ Zai- seris, neiškios kilmės komunistas, Ispani- jos pilietinio karo dalyvis, tą syk vadine-

sis „gen.“ Gomezu. „Prezidento“ Piecko žentas „gen.“ Staimeris, apie kurio suėmi- mą pasklidę gandai neparasitvirtino, yra šta- bo v-kas. Visos kariuomenės elitas yra su- koncentruotas Thälmano brigadoje.

Kariuomenės ateities uždavinius gen. Stai- meris sutraukė į šį sakinį: „Laisvės kova su Vak. Vokietijos pavergėjais“.

Sovietai tai kariuomenei mėgsta daug ką prikišti. Tačiau negalima teigti, kad ta kariuomenė visai su sovietais nebendratų. Pavyzdžiui neseniai Saalfeldo apskrityje gy- ventojus terorizuojančią banditų gaują sudarė 8 „liaudies policininkai“ ir du sovietų komendantūros kareiviai.

Kitais metais karinė prievolė

Vakarinio Berlyno spauda paskelbė lap- kričio 1 d. Berlyne-Wilhelmsruh įvykusio slapto posėdžio protokolą. Posėdyje dalyva- vo MVD gen. Merkulovas, gen. maj. Turma- jevas, specialus min. įgaliotinis Truchanovas ir zonos vyriausybės atstovai. Buvo tartasi „liaudies policijos“ reikalais ir nutarta iki 1950 m. kovo 1 d. mobilizuoti 150.000 vyrų, turinčių Vokietijos pilietybę. Karinė prievolė paliesianti 1910–1932 m. gimusius vyrus ir truksianti 2 metus. Pirmiesiems mobili- zuotiems, raud. armija paskyrusi šešiuose miestuose kareivines ir penkias barakų sto- vyklas. Armijos apginklavimo pradžiai rusai paskyrė:

- 1200 sunk. ir 1800 lengv. kulkosvaidžių,
- 9 mil. šovinių
- 360 tankų, tipo T-34
- 120 „Josefo Stalino“ tipo tankų,
- 8000 to specialių tankams degalų,
- 12 baterijų, po 6 pabūklus (15 cm).
- 60.000 prieštankinių granatų,
- šešioms pionierių batalijoms pilną ap- ginklavimą,
- 560 priešlėktuvinių pabūklų su šaudme- nim, akustinius prietaisus ir prožektorius su visais įrengimais,
- 6 aerodromus su visais įrengimais Grab- ove, Wustrow-Kühlungsborne, Pütnitze- Dammgartene, Parchime, Brandise ir Coti- buse).
- 12 torpedinių laivų
- 12 minininkų
- 48 greitlaivius

Grįš ir geštapas

Posėdy aptartas ir „Abwehrdiensto“ (žval- gybos) reorganizavimas ir išplėtimas, įtrau- giantis ir jį 35.000 patikimų asmenų (iki šiol geštapas veikė K-5 vardu). Vadovauti nu- matytas spalių mėn. iš Maskvos gražintas buvęs „Reichssicherheitshauptamt SS“ aukštas pareigūnas Hansas Adalbertas Bäum- leris. Visose zonos įstaigose steigiami „Ab- wehr“ skyriai, pridengiant juos „Informaci- jos“ vardu. Jiems tačiau tikty geriau gešta- po vardas. Nuo XII. 1 d. pašto cenzūra perė- mē „Staatssicherheitsamtas“. Pirmosios raudo- nio geštapo išlaikymui lėšos-5 mil. markių, o „specialiems tikslams“ – 500.000 markių Vak. valiuta. Iš protokolo matyti, kad po eventualaus rusų pasitraukimo iš zonos, tektų konc. stovyklas dar labiau prap- lėsti. „Sicherheitslagerių“ (kacetų) priežiū- rai kadru paruoštas pavesta rūpintis gen- majorui Goroknovui.

Dabar Rytų zona galės už suorganizavimą MVD organizacijos pagrindais raud. gešta- po siūsti „padėkas“ gen. Merkulovui, kuris, prieš atvykdamas į čia, Rumunijoj suorgani- zavo vietos slaptąją policiją-Sieurandą. V.

Stalino traukinys

Berlynas (D). Vokietijos Rytų zonos ge- ležinkelių administracijai duotas naujas uždavinys: įteikti dovana draugui Stalinui jo 70 metų amžiaus sukakties proga vokie- čių tautos vardu. Gerlitzo geležinkelio dirbtuvės (dabar nacionalizuotos) jau pa- gaminusios 70 vagonų, kurių kiekvienas reikišias vienerius „išlaisvintojo draugo Stalino“ gyvenimo metus. Ant kiekvieno vagono išrašytas kurio nors Vokietijos miesto pavadinimas. Vagonai siunčiami į atitinkamus miestus, kur jie busią pripil- dyti brangiomis dovanomis. Dovanos ne- galinčios būti gaminamos normalaus darbo metu: šiam reikalui naudojami tik viršva- landžiai, už kuriuos nesą darbininkams mokama.

Svedija ruošiasi rusų okupacijai

„MŪSŲ PADĖTIS — KAI PABALTIJO 2 D. KARO PRADŽIOJE“

Stockholmas. (Tat.) „Pasipriešinimas iki paskutinio kraujo lašo! Ne tik kareiviai, bet ir kiekvienas taiką mylis bei aukotis pasiryžs civilis! Okupacijos atveju — partizaninis karas!“ — toks Svedijos gen. štabo v-ko gen. Jungo žodžiais turėtų būti švedų atsakymas į priešo bandymus okupuoti Svediją.

Savo paskaitoje Lundo universiteto stu- dentams generolas Jungas ir šį kartą daikt- us vadino tikraisiais jų vardais, nevengda- mas kar reikia, ir patį vėliai parodyti. Jo žodžiais, geriau išnagrinėti ir patį blogia- sį atvejį, negu iš anksto galvą įkišti smėlin.

Jo paskaita pirmoje eilėje buvo skirta stu- diduojančiam Svedijos jaunuomenei, kuriai jis norėjo išaiškinti, kad studijų pertraukimas karinei prievolei atlikti nesą betikslis ar bereikalingas. Antroje eilėje jo žodžiai buvo skirti visai švedų tautai, o trečioje — pa- čiai Maskvai.

Gen. Jungas iš naujo nušvietė Svedijos padėtį, kuri esanti panaši į Suomijos ir Pa- baltijos valstybių padėtį 2. D. karo pradžio- je: „Galimybės išvengti visuotinio konflikto, deja, yra labai mažos. Jas galima padidinti tikrai stiprinant paruoštį, tačiau galutinal šio pavojaus niekuomet nebus galima iš- vengti.“

Komunistinės valdžios simbolis

Komunistinės valdžios tikrasis simbo- lis yra sovietų piliečių naktinių suėmi- ų baimė. Ją ryškiausiai atvaizdoja Ru- sijoje labai paplitęs anekdotas, pasako- jamas su nuolaidžia šypsena:

Gyvenamųjų namų sargas vidurnaktyje beldžia į duris ir žadina gyventojus: „Nebijokite, draugai, tuo tarpu tik namai dega!“

Gen. W. Bedell Smith
„My Three Years in Moscow“

Žvilgsnis i Milašiaus gyvenimą ir kūrybą

(Pabaiga)

Šita vidinės introspekcijos auklėjimo kryptimi ir ejo paskutinieji 19 šimt. generacija, ir eina ta, kuriai dabar mes patys priklausome. Milašius irgi buvo auklėjamasis poetas, kurios pagrinde glūdėjo vidinio pajautimo išreiškimas, nesvarbu kokiomis priemonėmis. Esanti tik poezija ir nepoezija. Poezija gi galinti reikštis ir romane, ir dramoje, ir realiuose moksluose. Kokios bebūtų poeto aistros — erotinės, intelektualinės ar mistinės, jos tėra priežastis sukelti poetinei intuičiai ir egzaltacijai. Kūrybinėje ekstatėje poetas patenka į savo nerealių, jam vienam tesuprantamų, jausmų pasaulių, kur suabstraktinti, netekę įprastojo išorinio pavaldalo dalykai, tapę poeto sielos integraline dalimi, staigios įkvėpimo ugnies apimti, įgyja naują, poetui tepajuntamą prasmę. Tokiu būdu, simbolistų tarpe, nežiūrint jiems visiems bendrų bruožų — hermetizmo, idealizmo, muzikalumo — pasireiškia nuolatos tam tikra hierarchija: pradedant alegoriniu arba metaforiniu simbolizmu, kur paprastai išorinio gyvenimo faktai yra pavaizduojami nesuprantamomis, aiškinimų reikalaujančiomis poetinėmis sąvokomis, ir einant iki totalinio, tamsaus, neišaiškino, o tik didėlėmis vidinėmis pastangomis pajuntamo simbolizmo. Milašiaus simbolizmas jo kūrybinio gyvenimo pabaigai pasiekė aukšto ezoterinio laipsnio — iš noro būti neišikiu, bet dėl reiškiama sąvokų neįprastumo, dėl pasaulių, kuriuos poetas po ilgų pastangų pajuto savo sieloje, naujumo. Tokių ezoteriško simbolizmo gėmių iki Milašiaus dar nei vienas prancūzų poetas nebuvo pasiekęs.

Grįžtant prie jo literatūrinio ir filosofinio brendimo, reikia pripažinti, kad Prancūzijoje jis rado tinkamą dirvą plėtotis savo prigimties tendencijoms, savo pažinimo troškimui mokslinėj ir poetinėje plotmėje. Iš šių dviejų veiklos sričių, jis bandė sukurti savo sintezę. Kartu su plačia visapusiška erudicija, jis įgijo ir darbo metodų lankstumą, nuolatinį kintamumą, atnaujinimą, tobulėjimą, tai, kas šiandien yra vadinama atdaruoju racionalizmu⁷⁾, nepasitenkinimą iš viršaus primestomis taisyklėmis ar dogmomis, o desperatišką ieškojimą tiesos savomis priemonėmis. Protas ir svajonė, aštri logika ir nerealių sapnų žaismai visuomet darniai pynėsi jo poezijoje. Filosofas Milašiuje buvo jautrus poetas, o jo poezijai nuolatos reikėsi gyvenimiškosios ir filosofinės problemos. Tuo metu, kai dauguma poetų nekentė mokslo, materializmo, plačiųjų liaudies masių, ir kiek įmanymai visa tai niekino, Milašius stengėsi palankiai suprasti naują gyvenimą, sugėbėjo bešališkai vertinti naujas doktrinas, naujai iškeliamas klausimus. Gyvenamosios epochos pažinimas ugdė jame ir meilę aplinkai. Milašius mylėjo žmogų, ir mylėjo tas mases, kurios daugeliu to meto poeto tabu tuo laikmenė, neverta dėmesio. Taigi Milašiaus jaunystė buvo charakteringa ieškojimu pilnutinio žmogaus - galingo protu ir jautrus širdimi, darniai apjungiančio protinį galvėjimą ir gilią poetinę intuiciją. Realiojo gyvenimo pažinimas jam buvo reikalingas kaip būtina jo sielos brendimo sąlyga.

Ilgametės studijos ir gyvenimiškoji patirtis paliko savo įnašą visose Milašiaus mintijomis ir tikėjimo stadijose. Nihilizmas, panteizmas, spiritualizmas, visa tai buvo jo suprasta ir išgyventa. Šis išgyvenimas ir buvo svarbiausias jo kūrybos faktorius.

Pirmieji Milašiaus kūriniai pasirodė 1899 ir 1906 metais. Juose, šalia gilių ir rafinuotų pajautimų, šalia puošnių ir prabangių spal-

vų spindėjimo, orientališku ritmu skambančių garsų, pastebimas ir jo išsisiūpimas, nuovargis. Poetas klausia save „būti ar nebūti“, jis skundžiasi, kad „diena lyja ant visako tuštumos“⁸⁾. Toliau jo veiklus, audringas ir erotiškasis gyvenimas išsilioja į keliones ir studijas filosofijoje, o taip pat ir mistikų kaip Paracelse, Boehme, Swedenborg, Claude de St. Martin. Aistringas tyrinėjimas visų primityviųjų civilizacijų dar labiau suintensyvino jo gyvenimą. Ilgos kelionės po Europą ir Afriką praturtino jo intelektą ir vaizduotę, bet nepatenkino jo begalinio troškimo pažinti. Jeigu sakoma, kad talentas kainuoja brangiai, tai genijus — dar brangiau, ir Milašius tai skaudžiai juto. Panašiai kaip pirmosiomis vaikystės dienomis, bet nepalyginamai stipresniame laipsnyje, jis išsistomis naktimis kamuodavosi, judamas vis stiprėjanti traukima į savo sielos pasaulį, kurį vis sunkiau ir sunkiau jam sekėsi suderinti su praktiškąja žemės buitimi. Visame kame mūsų poetas pradeda tematyti absurdo, juoda beprasmybę. Si nevilts atsispindi daugelyje jo jaunystės poemų.

Apie 1910 metus jo gyvenime įvyksta lūžis. Ypatinomis valios pastangomis jis privertė save pakisti. Pasilaikydamas kultūrai ir aristokratišką eleganciją tiktai kaip ryšį su išorine aplinka, jis pasirinko vienintelį savo nuosirdžių draugų vienatvę. Paniekęs savo išdidį „aš“, sutramdęs savo troškulį pažinti daugiau žmogiškoms, maištaujančiomis, sakytume, faustiškoms priemonėmis, jis visiškai palinksta į kontemplatyvini gyvenimą, su kuriuo jo kūryboje pasireiškia neiškiama, uždarius, ezoterinis simbolizmas. Jo ypatingai stipri konstrukcija ir dvasinių išgyvenimų gilumu pasižymi romanai, jo dramatiškąjį himnų gamtą, jo dvi misterijos, kurių labiau žinoma Miguel Manara, jau stipriai nudažyti šia mistiškai-panteistine spalva. Pagaliau, pradedant 1922 metais, Milašiaus Pažinimo Giesmė, Lemuelio Išpažintis, jo paskutiniosios poemos, filosofiniai kūriniai⁹⁾, liudija Milašiaus minties visišką suabstraktėjimą, ypatingą dvasinį pakilimą, nūgrūdzimą į jo sukurtą kosmoso esmę, kurią jam tik retais momentais tepavyksta išreikšti per savo vidinio, tiesioginio patyrimo vizijas. Jeigu jo Simfonijos, laikomos poezijos šedevrais, dar buvo įkvėptos grynai žmogišką, tai Pažinimo Giesmė ar Grožio Karaliaus Psalmė tampa grynai mistiškos ekstazės kūriniams, kuriuose sielos išraiška susilieja su pajautos tiesos teigimu.

Milašiaus simbolizmas puikiai atitiko gyvenamajam momentui ir derinosi su simbolistinės poezijos principais, kaip nerealaus, plastiškumas, muzikalumas. Šios savybės pasireiškia jau jo pirmuose kūriniuose, kur be jų dar pastebimas ir protinis įtempimas, gili mintis. Milašius jau tada reiškiš kaip intelektualinis poetas. Kaip jaudinantis yra jo nuostabus, gilus vaizdų charakteris, mokslingas ir paprastas ritmų muzikalumas, vėlesnėse jo subrendimo poemose. Visa Milašiaus poetika kilo iš gilumos sielos; jo simbolizmas nebuvo dirbtinis nei išmoktas. Milašius nešiojosi savyje tikrojo mistiškumo elementus, kurie nesąmoningai vėrė poetą galiniais regėjimo arba klausos efektais, o dar daugiau nenusakomu, neišdauinajam skundu, išreikšti jo sielos nostalgija.

Protiniai vyksme tu, kurie visais įmanomais būdais nori duot pajaut universalinės harmonijos esmę, poezijos kelias yra dvejojęs: poetinis ir poetiška mistiškas¹⁰⁾. Milašius antroje savo gyvenimo pusėje pasirinko

antrąjį kelią. Tokiu būdu jis sekė tradiciją, gana retų mistikų, kurių kūryba reiškiš hermetiškojo simbolizmo, kaip vieninteliems įmanoma išraiškoms priemonė. Argi tai nebuvo atvejais senųjų graikų kosmogonistų, viduramžių Rožės Romano kūrėjų slaptosios religijos Rose-Croix atstovų — mistikų, argi tai pagaliau nebuvo atvejais kai kurių ypatingai gilių asmenybių, kaip Eschylas, St. Jean de la Croix, kaip Blake, Rilke ir kiti? Tai yra vienai iš išbaigti asmenų, kurie nepareizinau nuo vietos ir nuo laiko, nešiodami savyje tą juos deginančią ugnį, tartum tarpininkaudami tarp antgamtinio pasaulio ir žmonių, stengiasi perteikti mums tai, ką jie vieni tėra pažinę.

Toks buvo ir Milašiaus tikslas, kurio siekdamas jis palaišinai perėjo prie grynojo ezoterinio simbolizmo. Poemoje Aušros Žvaigždė, kuri yra Milašiaus gūbės giesmė, matyti, kaip poetui trūksta priemonių nupiešti savo vaizduotės sukurtus regėjimus. Pajautimai yra nauji, gaivalingi, nuostabūs, kuriems reikšti žmonių kalba neturi žodžių. Poetas uždūsta neperteikiamų jausmų pertekliumi. Ankšta jam žemė, per toli dievų buveinė. Kančia tampa dar didesnė.

Reikia pastebėti, kad visuose Milašiaus kūriniuose sutinkamas hermetiškas simbolizmas, kurį kartais ir labai sunku suprasti, yra spontaniškasis, nesąmoningas. Milašius stengėsi būti aiškus. Tik poeto minčių neįprastumas reikalauja iš skaitytojo pastangų, išgilinimo, išjautimo subtiliems poetinės minties niuansams suvokti. Milašiaus ypatinga vertė ir glūdi tame minčių naujume ir turtingume. Jeigu kam net Mallarmė, grynasis simbolistas, tėra tik „page blanche“, iš pradžių tesukelias dėl savo ypatingo žodžių derinio estetinį pasigerėjimą, o tik paskiau suvokiama jo metafizinė mintis, tai Milašiaus poezija yra pajuntama tuč tuojau, jaudinanti savo tiesa ir savo galinga ekspresija. Skausmas, kurio alsuoja kiekviena jo cilutė, tampa pirmuoju ryšiu tarp poeto ir skaitytojo, vienas kito atjautimo akstinu. Poetas tampa brangus jau vien dėl savo poezijos žmogiškumo. Savo kūryboje Milašius nėra vien estetas; jis moka gilai ir logiškai protauti. Sunkiausias jo poemos yra junginys arba eilė simbolių, išoriniai neišsifruojamų, bet kuriuose glūdi gili mintis, užsibrėžto tikslo siekimas. Tuo jis ir skiriasi nuo šių dienų surrealiztų, kurių įkvėpime nėra dominantės, jungiančios paskirus kūrybos elementus, kurių poezija tėra grakštus žaismas, graži iliuzija, laikinas žavesys nesamo pasaulio burtoose. Milašiu gi poezija yra pilnesnė, nes ji jo intelekto ir kančios padarinius, kylanti iš jo sielos gelmių, iš jo nuosirdžiausių išgyvenimų, iš jo skausmo ir meilės patyrimo. Skausmas sau, meilė kitiems, tokia buvo Milašiaus būtis. Neveltui Milašius yra vadinamas meilės poetu. Kuo poeto mintys ir jausmai daugiau kilo į visišką abstrakciją, tuo jo jautrumas gamtai, žemei ir žmogui didėjo. Ta meilė, apie kurią šiandien jau ne

vienu kritikas yra parašęs daug gražių minčių, jo asmenybę ypač didina.

Milašiaus jėgos nuolatos tirpo jo kūrybinėje egzaltacijoje. Kiekviena jo poema buvo giliai išgyvento tiesos ieškojimo atspindys. Milašius ieškojo tai, kas žmogui, gal būt, beviltiška pasiekti, bet kas liūdią žmogaus didybę, ir veržiamą vis tolyn, savo prigimties tobulinimo keliu. Sis daugiau ar mažiau reliatyvus pažinimo kelias, kad ir kaip viliojantis beatrodytų didžiojo ilgesiu virpančioms sieloms, jis visuomet liks keliu į jų tragediją. Ir jeigu tos retos asmenybės ir yra vada, kurių mintys anksčiau ar vėliau randa pasekėjų, jie patys yra paskirti tik nusivylimams ir beribiui skausmui. Neišvengė jo ir mūsų poetas.

Paskutinysis Milašiaus gyvenimo dešimmetis daug kam sudaro mįslę. Kodėl Milašius nebebuvo? Tiesa, jo gyvenimo būdas Fontainebleau, gražioj gamtoj, pasikalbėjimai su sparnuotais jo draugais — paukščiais, atrodo žavingai, idiliškai. Jo priešistorinių tyrinėjimų raštai, lietuviškos pasakos, turi neabejotiną vertę. Tačiau tikrasis poetas-kūrėjas Milašiuje jau nebeapsireiškė. Ar tai nebuvo jo gyvenimo ciklo tragedijos pabaiga? Apdovanotas aštriu protu, gilia intuicija, didėlėmis galimybėmis, išsisiūpęs ir mirtinai nuvargęs savo begalinėse pastangose, paskutiniame savo gyvenimo laikotarpyje Milašius įkvėpimo kurti neberado. Ar reiktų manyti, kartu su kai kuriais Milašiaus biografais ir kritikais, kad jo nevilts, ieskomos tiesos neradimas, privertė poetą prisimti vieną religinę doktriną, ir jos akla laikyti — užslopinant savyje kiekvieną maištaujančią balsą, kiekvieną abejonę? Jeigu jis tuomet, po gyvenimo audrų, ir kiek paklėjo, kiek galint tolimas nuo savęs kiekvieną neramią mintį, tai vis dėlto gaila, kad poeto mūza šiame poilsyje nutilo visiems laikams, nebesugrąžinama.

Milašius mirė 1939 metais kovo 2 d., staugant parbloktas kraujo apytakos sutrikimo. Su šia netikėta ir perankstyva mirtimi, mes galutinai netekome poeto, kuris jau ilgus metus buvo nutylęs. Mums tačiau pasiliko jo raštai — didelės poeto smenybės amžini liudininkai. Visa tai, kas žmogue yra nerami iškančio, nuajutimas jo aukštesnio pašaukimo, noras savo mintimis perskrostiti ribotumo kiauia, gaubiantį mus tuo gilesnės realybės supratimu, visa tai Milašiaus buvo nuostabiai jautriai suprasta, išgyventa ir stengtas perduoti maščiančiai žmonijai jam įmanomomis priemonėmis. Be to — perteikti tą palikimą, kurį jis atsinešė iš edeniškojo pasaulio, su kuriuo netarpiškai lietiš praktiškai nerealus jo vaikystės kraštas, iš pasaulio kupino pilnutinės laimės, ir kurį jis, gale gyvenimo, jautėsi artėjęs.

Bet tai reiškiš norą perteikti tai, kas daug kam buvo sunku ar net neįmanoma suprasti. Tai ir buvo viena iš priežasčių, taip skaudi Milašiu, ilgai trukusio jo nesupratimo ir neįvertinimo. Savo gilomis, tili siekiančiomis mintimis, Milašius pralenkė savo epochą. Įgijęs gerus poetinio ir proto formavimo pagrindus, jis jau nebesulaikoma žygiavo vienias tolyn, nesuprantamas ir pačių subtiliausiųjų. Tokiais atvejais neįvertinimą laikas išsklaido lyg nakties rūką rytmečio saulė. Mes tikime, kad ji taip pat išsklaidys ūkanas, kurios ikišiol dengė kupiną meilės, užuojautos ir skausmo Milašiaus poetinį palikimą. Jau dabar jis pradeda dar pažinti. Bet Milašiaus garbės apogėjus dar toli. Mes su džiaugsmu stebime jo pradžią.

G. I. Zidonytė

Is kaimynų spaudos:

Latviai apie Kristijoną Donelaitį

Zymus latvių kritikas Janis Rudzitis „Latvijos“ Nr. 114, 1949. XII. 3 d. paskelbė ilgą ir įdomų straipsnį „Kristijonas Donelaitis ir jo Metų laikai“, kuriame išskelbia šio kūrinio vertę ir grožį.

Kaip žinome, „Metai“ pirmą kartą į latvių kalbą buvo išversti žinomiausio latvių poeto Janio Rainio. Antrą kartą „Metus“ išvertė jaunas latvių poetas Pauls Kalva.

Ministeriui K. Zariniui 70 metų

Grudžio 4 d. Latvijos nepapr. pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Londone Karlis Zariņš atšventė savo 70 metų amžiaus sukaktį. Ministeris yra gimęs 1879. XII. 4 d. Ipkų valsčiuje. Jau prieš D. karą aktyviai reiškiš kovoje dėl Latvijos laisvės ir buvo Latvijos Tautėns Tarybos narys. Nepr. gyvenimo pradžioje perėjo į užsienio reikalų m-jos tarnybą. Paryžiaus taikos konferencijoje atstovavo Latviją. Tuometinis Latvijos užsienio reikalų ministeris Meierovics pasirašė jam Latvijos diplomatinį pasą Nr. 1. Atstovavo Latvijos reikalus Suomijoje). Estijoje. 1931-1933 m. buvo užsienio reikalų ministeriu, o nuo 1933 m. atstovauja Latviją Londone. 1940. V. 16 d. Latvijos Respublikos vyriausybė suteikė jam Latvijos diplomatinės šefo užsienyje vardą ir teises.

Latvijos nepriklausomybės šventė užsienyje

„Latvija“ patiekia informaciją apie tai, kaip buvo paminėta Latvijos nepriklausomybės šventė užjūrio kraštuose. Londone Latvijos pasiuntinį aplankė ir sveikinę Anglų valdžios, armijos ir bažnyčios atstovai, Sv. Tėvo, Lenkų egziliinės vyriausybės, Lietuvos, Estijos ir kt. kraštų ministrai.

Brazilijoje latvius sveikinę net 17-os valstybių atstovai bei pasiuntiniai: JAV, Australijos, Belgijos, Bolivijos, Čilės, Dominikonų respublikos, Ekvadoro, Olandijos, Indijos, Kinijos, Norvegijos, Paragvajaus, Peru, Portugalijos, Sirijos, Sveicarijos ir Venecuelos. Daugelis pasiuntinybių Rio de Janeire iškėlė savo kraštų vėliavas. Latvijos pasiuntinį asmeniškai aplankė Brazilijos Respublikos Prezidento atsiųstas protokolo šefas, perduodamas jam valstybės galvos sveikinimus. Telegrama sveikinę Kongreso pirmininkas, gen. Štabo viršininkas ir kiti. Nuosirdžius sveikinimus Lietuvos vardu perdavęs Lietuvos konsulas Polišaitis. Iš viso, šiais metais Latvijai užsienio kraštai skyrė nepažlyginamai didesnę respektą, kaip bet kuriais kitais.

Estai informuoja

Estų informacinė tarnyba neseniai išleido naują veikalą anglų kalba, vardu „Estonia under in the Soviet Grip“, — Life and Condition under Soviet Occupation 1944—1949. Veikalą paruošė Endel Kareida. Išleido Boreas Publishing CO, London. 100 pusl. Knygoje patiekta medžiaga apie sovietų paskutinę okupaciją Estijoje. Plačiai panaudoti rezistencijos ir pačių bolševikų informacijos šaltiniai. Puikiai charakterizuota dabartinė SSSR valdymo sistema.

Atsiųsta paminėti

MARIA UNDER: Stimme aus dem Schatten. Iš estų kalbos versta H. Stocko. Įvadą parašė Aleksis Rannit. Medžio raizynys applanke — V. K. Jonyno. Išleido Herder, Freiburg.

Pulgis Andriūsis

Copyright 1949 by Herbert Eisentraut. Tübingen

Afrikos kvapas

Traukinėlis, toks pat baltas, eina ir šiuo kanalo krantu. Ir kiek kartų jį matėm, jis buvo taip perpildytas kereivių, kad jų dalis grūdosi ant buferių, pakopų, o kiti kaboję ant tarėklų. Antra vertus, jiems negrėsi mažiausias pavojus susižeisti nukrentant, nes traukinukas arba vos judėdavo arba stovėdavo tose vietose, kur nebuvo jokių stoties arba tarpstoties ženklų. Žiūrint iš laivo susidarydavo įspūdis, kad ši transporto priemonė ne važiuoja, bet plaukia smėlio jūra, nes bėgių visai nesimatė. Kartais konduktorai su ypatingais įrankiais mėžia nuo bėgių smėlį, traukinukui beilsint, kareiviams nerodant jokių nekantrumo ženklų:

— Inshallah!

Reikia ypatingos techninės kantrybės ir ypatingo įrėngimu, kad visur besiskverbiais smėlis neišsuktų į vagonų bei garvežių ašis, reikia ypatingos Dievo malonės, kad tokioj nežmoniškąj šutroj galėtum laukti, laukti. Jau čia ir švabas pasakytų:

— Noi!

Nors ir lėtai, bet vis dar plaukiant vėduis štureno dar pakenčiamai šiltas vėjas, tačiau pavakariams, kada General Stewart pagal navigacijos taisykles sustojė Azijos krante, kad praleistų iš priekio atplaukiančias laivų vilkstines, mus apglėbė tikroji dykuma į savo dusinamą glėbį. Iš azijinio Egipto smėlynų mus svilino staigus huras, prie laivo geriamojo vandens kranų susirikavo eilutės, piktesnės, negu Berlyne prie cigare-

me kanale būtų kilę daug triukšmo, kurio taip nemėgsta gerai pavalgiusios vakarų denfokratijos.

Ant vieno anglų prekinio laivo dėnio pusuogis azijatas vėl mums paško džiaugsmo šokį, nors šį sykį jo entuziazmo priežastis taip ir liko neišaiškinta, jis plaukė ne į namus, bet į Europą. Kad tik jie kada Europai nepašoktu kitokio šokio!

Baltas kaip pati Afrika graikų ištaigus keleivinis laivas grįžo iš Australijos, tenai nūgabėjęs tokių kaip mes transportų. Vėrėjai ir kelnariai, pasirėmę ant dėnio tvorėlės, žiūrėjo į mus be didelio entuziazmo. Kaip vėliau sužinojome, temperamentingieji keleiviai jiems supjaustę peiliais minkštasiuolių sėdynes, išnešioję indus, apklotus „atsiminimui“.

Kartkartėmis ties mumis užsikersindavo lyg milžiniškas šikšnosparnis egiptiečių Nilo burlaivis felucca, kurio korpusas visai plokščias, be bortų, primenas placią slidę su nežymiai užriesta nosimi. Per didįjį stiebą įkypai perversas skersinis su didžiu bure. Ant gryno dėnio pamesta keletį gniužulai splygtuos vielos, keletas tuščių, surūdijusių žibalo staniūnių, keli pundažai skudurų. Ir tai visos krovynės tų basakojų skarmalotų jūrininkų, kurie sukryžijave po savim šėivakaulius, ramiai apmąstinėja šio svieto tuštybės, paliekant vienam draugui rūpintis gana painiais navigacijos uždaviniais. Nors ir vėjo nedaug tarp kanalo pylimų, nors ir siaura vietas, tačiau feluccos kapitonus (su cemento maišų ant galvos) smaiškščiais pratimais prastenka mūsų laivą ir ilgai, ilgai po to užstoja horizontą savo milžiniška, milžiniškai purvina bure.

Afrika lyg boa constrictor mus dusina savo glėbyje. Smėlynų horizontuose sdygsta žmogaus siluetas. Jam artėjant, vėjuje plakasi apdaro marškos. Smėlis, dar jam

nespėjus įminti pėdas, čia pat jas negrįžamai užpusto. Pagaliau, iš to palaidų marškų pundo sužvilga jo juodas, juodas veidas. Keleiviams ėmus į įvairiopaį sveikint, jam svaidyt niekniekius, dykumos žmogus po kurio laiko reagavo tuo būdu, kad atsiplėšė skraistes nuo tam tikros vietos ir tą tam tikrą vietą parodė keleiviams visoje juodoje nuogybėje.

Tai buvo Afrikos atsakymas. Ir ne tik mums, iš Europos išvietintiems žmonėms. Saint-Simon teorijų spinduliuose susijungusios Prancūzijoje simonitų sektos vadinių grupė praeito šimtmečio apie vėduotį iš Marselio atplaukė į Aleksandriją, giedodami himnus palaiminajam fiziniam darbui, technikos pažangai, pakeisiančiai žmonijos veidą, avinėliui ramiai išsint liuto glėbyje ir t. t. Jie vilkėjo baltas kelnes, žydrius švarkus, fioletines liemenes, nešė vėliavas gatvėms ir atsivežtais kastuvais kažkur prie Nilo ėmė rausti perkasa kol, žinoma, isikišo Egipto policija. Victor Hugo savo Les Orientales poemose pompastingai dainavo apie tuos palaimos laikus, kada vakarų žemynai išties ranką rytų žemynams ir iš to gims... Tai buvo epocha svaigulingai fanalinio tikėjimo ir techninio mokslų galybės, ir gamtą reformuojančio žmogaus magika. Atrodė, žmonija, štai, jau beldžiasi į naujos aukso gadynės duris. Prancūzų ambasadoriaus Kaire sūnus, diplomatinis mokinyš Ferdinandas de Lesseps, apsvaigintas, tu svajoniu, užkrėtė ju garsais ir savo jaunystės draugų, vėliau- Egipto vicekaralių Said Pašą, sumanią mokoje groti jo įpėdinio Izmail Pašos silpnųjų instrumentu, turėdamas atvirų priešų sąrašė galingą Angliją, pradžioje nepritariant ir imperatoriui Napoleoniui III, visą laiką šnairuojant Turikijos sultonui, tikrai Egipto suverenui, neturėdamas nė franko kišneje, su primitiviausiomis

priemonėmis įvykdė didžiausį praeito šimtmečio sumanymą.

Ir, štai, po 80 metų dykumos žmogus atsako jam, Victorui Hugo ir saint-simonitams!

Sio juoduko tėvas ar senelis, reikia manyti, taip pat skeptiškai nusiteikęs čionai stovėjo, kai 1869 metų lapkričio 17 rytą, dūdų orkestrams grojant maršus, chorams giedant glorijas, šiuo keliu pirmą kartą plaukė 68 laivų vilkstinė, visose virvėse plaudant iskilmių vėliavėlėms, vadovaujant imperatorienei jachtai L' Aigle, kurio šventiškame dėnyje daužė šampano taures su Ferdinandu de Lesseps imperatoriai, karaliai, sultonai, kardinai ir kronprincai, kabindami jam ant krūtines geriausius, kokius tik turėjo nusikalė, ordinus, pildami iš gausybės rago komplimentus, dovanas ir gėles.

Kaip begalvotų dykumų žmogus, tačiau tai buvo poetiški laikai, pamąščius, kokia proza užmarmėtų, jeigu kuri šiandieninė valstybė ar jungtinės tautos sumanytų kasti panašų 161 kilometro ilgio kanalą: tarp-parlamentiniai, parlamentiniai posėdžiai, ekspertų komisijos, planavimo komitetai, administracijos žinybos, medžiagų rūpinimo valdybos, generaldirektoriatai, prokuristai, vyriausybų buhalteriai, generaliniai sekretoriai, — au, laikykite mane! Ir, žinoma, esant dabar tokiam kvalifikuotų inžinierių pertekliui, vargšas Lesseps valandų valandas turėtų glamžyti prašymą rankose ministerių vestibuliuose, maldaujant priimti ir tarnybą. Saint-simonitų pudiesis-inžinierius išsiginė į vargingiausius valdžios samdinius. O fizinis darbas, kaip kad Adomui ir Levai buvo pranešta, liko praeitimi ir toliau. Vakaru žemyno išsiesta ranka rytų žemynui tenrašo vieno: — Žibalo, bazių, įtakos sferai! Visi stovint šonu įstrigus į dykumą, mū-

DIDYSIS VARPININKAS

FRAGMENTAI IS VINCO KUDIRKOS GYVENIMO (1858. XII. 31 - 1899. XI. 16) JO 50 METŲ MIRTIES SUKAKČIAI PAMINĖTI

Baigiantis*) vasarai artėjo į seminariją važiavimo laikas, o draug su juo ir tas, kas Vincui buvo nemaloniausia, bet ir neišvengiama.

Kudirką kaimynas Navickas taip pat leido savo sūnų į Seinų kunigų seminariją. Kaimynai buvo sutarę pakarti savo vaikus vežti į Seinus. Ši kart vežti eil buvo Kudirkos. Navickas atėjo pasiteirauti, kada važiuosime? kodėl nesirošai? — klausia jėgės tėvas.

Vincas žiūrėjęs pro langą, tėvui nieko neat-sako, net neatsigėžia. Tėvas teiraujas žmo-nos, kodėl Vincas dar nesirošai. Žmona tik patrauko pečias. Ir iš jos nieko nesužino-jes tėvas piktas išsėina į malkinę. Vincas pa-laukęs, kol kaimynas išsėis, nueina pas tėvą.

— Na, kodėl gi tu nesirošai? Laikas va-žiuoti. Kas tau pasidarė? — tyriantį žiūrėda-mas į Vincą klausia tėvas.

— Jei mane kur kitur vežtė, tai važiuo-siu, į Seinus — ne! tvirtai atsako Vincas.

— Tai ką tu dabar sugalvojai? Tai ko tu tuos du metu buvai? Tiek man išlaidų, tiek vargo! — perpykęs tėvas išmetinėja sūnui.

Vincas tyli galvą nuleidęs, ir ta jo tyla tėva, dar labiau sutina.

— Jei nevažiuosi — nukirsiu! — šoko ant sūnaus kirviu užsimojęs Motiejus.

— Kirsk! — galvą kilstelėjęs atrėžė Vincas.

Motiejui kirvis iškrito iš rankų, ir jis iš malkinės išbėgo. Skubiai kinkos arklus ir kažkur išleikė.

Parvažiuoja su Zapiškio klebonu kun. Ko-lyta. Motiejus suerzintas ir kleboną pasod-inęs seklyčioj tuoj į spintą, siekia pus-kvortės. Joneška dėda ant stalo duonos, deš-ros, stalo. Teina ir Vincas. Kun. Kolyta ir geruoju ir piktuoju stengias Vincą įtikinėti, kad važiuotų į seminariją. Bet Vincas tyli. Jis savo sprendime nepajudinamas, tvirtas kaip uola. Motiejus išlenkęs ligi dugno tau-relę į kunigo sveikatą įpylia jam ir sujau-dintai dėsto savo nelaimę:

— Tik pamanyk, klebone, kiek jis savo neispyrimu man ir žalos ir gėdos pridarė. Kur aš dabar savo akis dėsiu? Kaip kaimy-nas begalėsiu pasirodyti. Visi iš manęs juoksis, pirštais badys. Ana va, Kudirka, kurio vaikas, išėjęs šunims šekos piau-ti...

— Į sveikatą Vincai! — lenkia ligi dugno ir klebonas.

— Negersiu, — papurto galva Vincas.

— Ką dabar bėparysi Motiejau. Visaip pasitaiko, — ramina kunigas Kolyta susi-graūžęs tėvą, ir pat, netiki, kad šiuo kart būtų galima surasti žodžių, kurie galėtų jį raminti. Tad, užuot daug kalbėję, dažniau per rankas leidžia taurelę, nes tik ji viena bent laikinai gali numaldyti tėvo skausmą, kuris nebetilpdamas krūtinėje veržias iš jos pykčiu ir pagieža.

— Aš jam negaliu dovanoti ir užmiršti ką jis man pridarė, — nirsio Motiejus, — sura-

*) Pradžią žiūr. 36/37 Nr.

šysiu pas notarą popierius, kad jis nieko iš manęs nebegaus. Jis savo dalį su kaupu at-siėmė.

Nenusimink Motiejau! Kol aš gyvas, tau padėsiu. Neuzmiršiu ir Vincą ir jam pagel-bėsiu, — ramina kunigas Kolyta Motiejų jį bučiuodamas.

Vincas jau buvo išėjęs ir tu tėvo žodžių nebegirdėjo. Jis dingio iš tėviškės su tėvu neatsisveikinęs, jo blogų žodžių, palydėtas ir daug metų su juo nesimatė. Juodu buvo susipykę, ir tas pyktis skaudino Vincą širdį. Pasitraukimas iš kunigų seminarijos bu-vo pirmasis didesnis Vincos išgyvenimas, jo žvilgsnį iš aplinkos nukreipęs į patį save.

Sugrįžęs į gimnaziją Vincas Kudirka įsto-jo į septintąją klasę. Gyvenimas plaukė įpra-stine vaga. Jis buvo paskirtas mokiniu ben-drabučio prižiūrėtoju. Vertėsi privačiomis pamokomis ir prašymų rašymu Globojo jį mokytojas Ostrovskis, remė ir kunigas Ko-lyta. Tad gimnaziją lankydamas neskurdo. Vasaros atostogų namo nevažiuodavo, ven-gdamas susitikti tėvą. Jis dažniausia pralei-davo Zapyškyje, ant Nemuno kranto, pas kunigą Kolytą ar kur dvare mokydamas vaikus.

Kunigų seminarijoje praleisti dveji metai Vincą Kudirkos asmenybėje paliko ryškūs pėdsakai ir jis savo brandumu, mokslo ži-niomis ir gyvenimo patirtimi dar labiau sky-rėsi iš savo draugų ir pelnė didesnę jų pa-garbą. Jo rusų kalbos rašomieji darbai, pa-rašyti taisyklinga kalba, sklandžiu ir gra-žiu stiliumi buvo statomi visiems pavyz-džiu.

Literatūroje jau tiek jis buvo brendęs, jog septintoje klasėje pradėjo leisti lenkų kalba gimnazistų humorio bei satyrų laikraštėli „Klamstwo“ (Melas), kurio prakalboje Vin-cas Kudirka pašiepiamai rašo, kad „Klamst-woje“ būsią daugiau tiesos, negu Varšuvos „Prawdoje“ (Tiesoje).

Devynioliktoje amžiaus paskutiniame ket-virtyje smarkiau pradeda kilti lietuvių tauti-nio atgijimo bei kultūrinio renesanso banga. Ją jautė kiekvienas jautresnis lietuvis švie-suolis, ją jautė ir Vincas Kudirka. Maironiš-ka tariant, naujas klimas ne visų lietuvių vienodai buvo sutinkamas. Vieni jį pasitiko džiaugsmingai, kiti skeptiškai, o buvo ir to-kių, kurie jį žiūrėjo su nepasitikėjimu ir neslėpiama pašaipą. Vincas Kudirka buvo tų pastarųjų eilėse. Grįžus Vincui Kudirkai į gimnaziją, vyresniųjų klasių mokinių tarpe dažniau pradėta kalbėti ir apie lietuvių kalbą. Mokinius pasiekdavo gandas, kad Jon-as Basanavičius ketinas leisti laikraštį, no-ris lietuvių kalbą padaryti rašto bei litera-tūros kalba, drašiai lietuviškai šnekas su kitais mokytais lietuviams. Marijampolėn kartaiz užsukdavo Petrapilio dvasinės aka-demijos auklėtinis, baigęs Marijampolės gim-naziją Petras Kriaučiūnas. Jis „isur drašiai kalbėdavo lietuviškai ir save laikydavo lie-tuviu. Toks jo elgesys vienus stebindavo, o kitus pykindavo. Nei Vincas Kudirka nei Jo-nas Jablonskis, su kuriuo jis bičiuliavo. Pe-tro Kriaučiūno tuomet arčiau nepažino, ta-čiau apie jo pažiūras ir drašų lietuvišką el-gęsi jį šį tą girdėdavo iš miestelių ir ku-nigų. Vincui Kudirkai su Jonu Jablonskiu atrodė, kad Petras Kriaučiūnas taip smar-kaudamas vis dėlto negerai darąs. Juodu tuomet dar laikėsi daugumos nuomonės, kad mūsų literatūros kalba turinti būti lenkų

kalba ir svajoti apie kažkokį lietuvių kalbos išskėlimą į visus mokslo, literatūros ir šiaip jau gyvenimo reikalus esą, mažių mažiausia neišmintinga ir nerimta. Savo pašnekėsiuose apie lietuvių rašto kalbą Vincas Kudirka su Jonu Jablonskiu tuomet buvo vieningos nuomonės: lietuvių literatūros kalba turinti būti ta, kuria rašomi lenkų laikraščiai, kuria buvė parašyti Mickevičiaus, Kraševskio ir kitų apie Lietuvą veikalai. Jų nuomone, Pe-tro Kriaučiūno ir kitų tokių — jų dar buvo labai maža — skelbiamos naujienos, esančios labai nesveikos. Vincas Kudirka tas naujien-as kartais tiesiog pasiutimu (wzsalenstwo) vadindavęs, ir Jonas Jablonskis Vincui Ku-dirkai pritarėdavęs. „Tų savo pažiūrų drau-gų tarpe drašiai negindavom, dėl jų nesi-bardavom“, — sako Jonas Jablonskis. Jie tas naujienas tik niekindavę. Draugų tarpe buvė ir tokių kuriems tos naujovės apašta-lai patikdavo, bet ir jie dar buvo pasyvu-s: nedrįsdavo garsiau ir plačiau kalbėti apie tos naujovės apaštalus ir jų skelbiamą nau-jąją evangeliją. Vienas tokių buvo Vincas Kudirkos ir Jono Jablonskio draugas J. Kau-kas, kilęs iš Penkvalakių kaimo, netoli Pil-viškių. Jis mėgdavo ir savo kalbą įterpti vieną kitą lietuvišką žodelį, bet kylančią naujovę ginti ir jis dar neišdrįsdavo.

Tokiomis nuotakomis 1881 m. pavasarį Vincas Kudirka pabaigė Marijampolės gim-naziją. Igyjus brandos atestatą, iškylo nau-jas klausimas: kur vykti ir ką studijuoti? Vincas Kudirka gimnaziją baigė su lietuvių kalbos pažymiu atestate ir sidabro medaliu (su penketukais ir ketvertukais), ir Maskvos universitete jam stipendija buvo garantuota. Tačiau Vincas Kudirka nepasiekė savo kla-sės draugu Jonu Jablonskiu, baigusių gim-naziją aukso medaliu, ir į Maskvos univer-sitetą išvykusių. Jis jautęs esąs lenkas ir išvažiuo į Varšuvos universitetą.

Lenkijos sostinės Varšuvos universitete daugiausia studijavo lenkų, jų buvo apie 80%. Likusią dalį sudarė žydai ir rusai. Dė-stomoji kalba buvo rusų, bet lenkai tarp sa-vęs kalbėdavo lenkiškai ir neketėdė rusų bei rusiškai kalbančių žydų, vadinamų „litva-ku“, kilusių iš istorinės Lietuvos žemių. An-tisemitizmas plačiai reikšėsi ir tuometinėje lenkų spaudoje ir iš Varšuvos Vincas Ku-dirka nemažai išsinesė antisemitinės nuotaki-s.

Ką studijuoti, Vincas Kudirka aiškiaus lin-kiniu neturėjo. Gimnazijoje jį labiausiai trau-kė literatūra ir kalbos. Turėjo palinkimo ir prie meno. Tatai matyti iš jo gimnaziją bai-

gus dedikacijos Jonui Jablonskiui ant savo atvaizdo, kur jis lotyniškai rašo: „Sit tibi imago, tui monumento veree amicitiae. Ca-lendis. Junnis MDCCCLXXXI. Vincentius. Sciens lyrae cytareque“ (Tebūnie tavo drau-go atvaizdas prisiminti tikram draugišku-mui. 1881 m. birželio mėnesį. Vincas. Pažis-tas lyra ir citra).

Domėdamasis literatūra ir būdamas ga-bus kalboms Vincas Kudirka Varšuvos uni-versitete įstojo į istorijos-filologijos fakulta-tą, bet po metų perėjo į medicinos fakultetą, daugiausia dėl to, kad medicina savarankiškiausia profesija, anuomet įgalinusi ir Lie-tuvoje gyventi.

Be paramos iš namų ir be stipendijos Vin-cui Kudirkai Varšuvoje studijuoti buvo nelengva. Pragyventi lešų užsidirbdavo privačiomis pamokomis ir perrašinėdamas ran-krasčius. Kartais kiek pinigų pasukdavo ir kun. Kolyta. Turėdamas gražią rašyseną, gaudavo pakankamai perrašinėjimo darbu. Perrašinėdavo universiteto profesorių lito-grafuojamas pakaitas bei jų konspektus ir padarydavo jiems reikalingus piešinius ir brėžinius.

Vasaros atostogų važiuodavo į Lietuvą, kur dažniausia mokydavo dvarininkų vai-kus. Daug tuo metu jam padėjo dvarininkė Dambraučienė, pas kurią vasarodavo. Ven-gdamas susitikti rūstaus tėvo, į Paežerius ne-atvykdavo. Tėvas ir namiškiai apie jį suži-nodavo tik iš atostogaujančių kaimynų stu-dentų Byloš ir Kauko. Namiškiai apie Vin-cą norėdavo kuo daugiausia sužinoti, ir draugai jiems pripasakodavo visokių butų ir nebūčių istorijų, kurių teisingumą šiandien patikrinti nebejmanoma.

Vincas Kudirkos susuo Grigaitienė girdė-jusi pasakojant studentą Kauką, kad Vinc-as Lenkijoje mokęs vieną turtingo grafo dukterį. Ši karštai pamylus Vincą, bet tė-vai, o ypatingai motina, nė girdėti nenorė-jusi apie jų vedybas; kaip gi dabar čia, sako, savodukterį leisi už muziko. Grafaitė tiek buvus pamylus Vincą, jog be jo negalėjęs gyventi. Vieną kartą juodu išėjo pasijodi-nėti, ir grafaitė Vincą akyvaizdoje iš siel-vento nusišovė.

Kiek čia tiesos, sunku ką teigti ar ginėti. Greičiausia šis įvykis paties Kauko išgal-votas ambicingam Motiejui Kudirkai paerzint-i.

— Žiūrėk, Motiejau, kokį pasisekimą tu-ri tavo nekenciamas sūnus; dėl jo net tur-tingos grafaitės žudos.

Saulius virsta Paulium

„Umai apšviėtė jį šviesa iš daugaus. Sukiubęs ant žemės, jis išgirdo balsą, kurs jam sakė: Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?“. Apastalų Darbai, 9:3-4

„...rodos girdėjau Lietuvos balsą, sykiu ap-kaltinanti, sykiu ir atleidžiantį: O, tu paklydėli, kur iki šiol buvai?“

Kudirka, Varpas, 1893 m. Nr. 3

Lietuvių tautinis atgijimas, nors ir pama-žu, nesulaikomai kilo; jį jautė ir lietuviai šviesuoliai ir Lietuvos priešai bei nedrau-gai. Vincas Kudirka, naušaliai stovėdamas nuo lietuvių tautinio atgijimo, jam nepritar-damas, betgi juo domėjos, jį sekė. Maskvos universitete kur ankščiau studijavo Jonas Basanavičius, o 1881 m. nuykė ir Vinco

gavo per kepurę, tarnautojas puolė kapi-talistus, Trumaną, girdi, iš visur lėktuvai, iš visur suvažiuoja kareiviai, daug bum - bum. Tačiau Korane viskas pasakytas.

Gera turėti tokią knygą, kur viskas pa-rašyta!

Komunistų, girdi, niekas nelaukia, nes jie žydams padeda.

Juoda nakties skraistė pridengė baltas dykumų frizūras. Tik šalimais praspinkčio-ja įvairiaspalviai žiburiai, duodami locams techninius nurodymus, o mums - karna-valinį spektaklį. Įplaukė į Karčiūsius Ežerus, jų platybes aprėpėm tiktai pagal nenutraukiamas eiles šviesų ir bojų rik-piuočiu pakrantėmis, kanalo vaga, iki pat Izmailijos. Mirksėdami žiburiai traukė miegan.

Tačiau prieš užmigdami, kaip tat nenu-vargusiam žmogui įprasta, pasvajokime (nors mandolininkas vėl už sienos emė skrebenti stygas) apie vieną iš margiausių asmenybių, kokia per tūkstantmečius tesėdėjo Egipto soste - Khediva Izmail Paša.

Apšepusi ožio barzdelė, žvairoos akys, trumpos kojos, - kurias dar labiau trumpino ilgaskvernis surdutas, - lyg ant bastingo užmauta fezė, - taip atrodė naujasis vicekaralius, paveldėjęs Mohamed'o Said'o sostą, jau kanalo statyba gerokai pava-rėsi į priekį. Zvairakis turėjo tokią la-kią vaizduotę, tokią aukso burną, kad ang-lia nuginkludavo anglišku sausu preci-ziškumu, vokiėtį - gruntingumu ir deta-lingumu, o prancūzų - stiliaus puosnumu bei logika. Nenutraukiami baliai karališ-kuose Kairo palociuose, negirdėtas vaišin-gumas (išleisdamas svečius apdovanodavo stambiomis pinigų sumomis), europinės statybos, operos rūmai, draugavimas su mokslo ir meno žmonėmis viršom jį apsmukusios fezės žiežė faraoonų aureolę,

Kudirkos mokslo draugas Jonas Jablonskis, jau gana stipriai veikė lietuvių studentų draugiją, kurios užuomazga siekia 1860 me-tus, darė žygių net lietuvišką laikraštį leis-ti. Vincas Kudirka domėjos šios draugijos veikla ir 1882 m. Jonas Jablonskis gavo iš jo laišką, kuriame ironiškai teirujamasi, kaip begyvuojanči jų „tarpusavio garbinimo draugija“ Jonas Jablonskis, jau tuomet susi-praęs lietuvis, tuo savo draugo laišku iš-žeidė, parašė jam smarkų atsakymą, baran-tį Vincą Kudirką už nesusiropimą ir putu-mą. Vincas Kudirka į šį laišką neatsakė, ir juodviejų buvė geri santykiai kurį laiką nu-trūko.

Varšuva Vincui Kudirkai atvėrė platesnius akiračius, ir jis į Lietuvą pradėjo žiūrėti ki-

tomis akimis. Varšuvoj gyvendamas jis iš-tikino, kad Lietuva - ne, Lenkija ir ne kuri jos provincija, bet visiškai nuo Lenkijos skirtingas kraštas, su sava pracitimi ir sa-vainga kultūra. Dar skirtingesni jam atro-dė abiejų kraštų žmonės. Varšuvos lenkai griežtai skyrėsi nuo lietuvių ir nuo Vinco Kudirkos pažintųjų Marijampolės lenkų, kurie iš tikrųjų buvo sulenkėję lietuviai mies-telėnai. Varšuvos lenkai nuo tariamųjų Ma-rijampolės lenkų skyrėsi ne tik savo kalba, bet ir savo kultūra, tikra to žodžio prasme. Varšuvos lenkai savos kultūros žmonės, tu-rį savas visuomenines pažiūras, savus poli-tinius įsitikinimus ir siekimas. To visuo-ne-galima pasakyti apie tariamuosius Marijam-polės ir kitus Lietuvos miestų bei dvarų lenkus, kurie akiai sekė pseudolenkišką kul-tūrą, buvo žmonės be įsitikinimų, linę į oportunistą ir karjerizmą, su savąja tauta pasimetę, o prie lenkų kaip reikiant nepri-tapę.

Susidūręs Varšuvoj su tikraisiais lenkais patriotais idealistais, Vincas Kudirka išti-kino, kad tariamieji Lietuvos lenkai - tai juokingi pasigalėjęm verti tautiniai rene-gatai, jau praeities žmonės. Vincui Kudirkai koktu darės pamaniaus, kad ir jis tokiu save laikė. Eiti su tikraisiais lenkais Vincas Ku-dirka negalėjo, nes taip darydamas, jis pats sau meluotų, pats save apgaulinėtų: ligi šiol jis save lenku laikė nesąmoningai, o dabar sąmoningai darytų tai, ką jo aštrus protas visuo griežtumu smerkė, kas jo sieiai nebemiela.

Lietuvą Vincas Kudirka mylėjo visa pla-čia savo širdimi ir visa tai, kas lietuviška, jam buvo miela. Studentaudamas Varšuvoj jis dėvėjo gražiaus namie austo milo ap-siaustą su pilko aksomo apykakle. Dr. Jono Staugaičio teigimu, lietuviška mielinė Va-ršuvai tuomet dariusi didelį furorą. Lietuva Vincui Kudirkai, Adomo Mickevičiaus žo-džiais tariant, buvo kaip sveikata: be jos jis gyventi negalėjo, ir kasmet iš Varšuvos skubėjo į Lietuvą atsigauti jos tyru oru, pa-sigrožėti jos gražia gamta.

Vieną vasarą Vincui Kudirkai parvažiuos iš Varšuvos į Lietuvą, kun. S. Narkevičius jam papasakojo, kad būsią išleistas Hetu-viškias laikraštis. Parodė savo lietuviškai rašytą eilėraščių ir Jono Basanavičiaus laišką apie tą laikraštį. Perskaičius tą laišką, Vincui Kudirkai lyg kas smelktelėjo širdyje ir vėl, rodos, nieko.

— Bawiasie dzeici (Žaidžia vaikai), ranka mostelėjęs lenkiškai pagalvojo.

Tik nuo tos valandos Vincas Kudirka ga-na dažnai emė galvoti apie Lietuvą, lietuvius ir lietuviystę. Tik tos jo mintys dar žmo-gaudavo atgarsio širdyje. Vincas Kudirka ne-mogus racionalistas, daugiau viską svarstas protu, negu išgyvenąs jausmais. Jo protas linkęs į skepticizmą, o jausmai negreit iš-liepsnoja. Tačiau ką skeptiškas Vinco Ku-dirkos protas pripažįsta, kam jo greit į senti-mentus nelinkstanti širdis pritaria, to jis sie-kia atkakliai, nebesvyruodamas.

Po pusmečio Vincas Kudirka gavo ir pir-mąjį „Aušros“ numerį. Žiūri — pirmajame puslapyje parašyta: Redaktorius Jonas Ba-sanavičius. (B. d.)

A. Merkelis

sų laivo koridoriuose, tarpulapitėse įsivy-ravo tvankus Afrikos oras, paraliziuodamas šanarius taip, kad net azartininkai metė šalin kortas, o kaimyninėje kajutėje vienas mandolininkas, nuo ankstaus ryto iki išnaktų kankinęs mus savo paieškotinaį falšyva, pagaliau, padėjo instrumentai. Tik viršutiniamė dėnyje ypatinga jėga kaukė laivo garsiakalbis, mesdamas į Azijos ir Afrikos pusę tokius laukinius dzazo garsus, kad juose tilpo visų geologinių pasaulio epochų disonansai, įskaitant skerdžiamo dinosauro bliovimą, sužeisto mamuto riau-mojimą. Neandertalio žmogaus karo šūkių, Niam-Niam tautelės pergalės šokio triukš-mą prie žmogienos katilo. Kaip tai viskas tiko laukiniams peizažui! Negrai, vergų laivais nugabenti į Ameriką, štai, po kelių šimtmečių gražina savo duoklę prosene-lių tėvynei Afrikai.

Stambus negras, mūsų laivo jūrininkas, su saulės akiniais, paklaustas, ar jis nenorėtų čia apsigyventi, atsako: — Bl... hot!

Saulė leidžiantis, pakėlimė inkarą, ir, — jei kas žiūrėjo iš šono, — atrodė, mes plaukėm vandeniui, bet smėliu tolyn. Kar-čiojo Ežero kryptimi. Pesimistinis šis eže-ro pavadinimas kilęs iš seniau, nes Les-seps'ui šie 30 mylių ilgio vandenys buvo labai optimistinis radinys, sutapęs daug pinigų. Negyvoji Jūra ir šie kartiejai ežerai (Didysis ir Mažasis), geologų nuomone, drauge su Raudonąja Jūra kažkuomet su-darė vieną didelę vandenų bendruomenę, kuriai priklausęs net gi centrinės Afrikos Cado ežeras.

Tačiau geologus palikę nepabaigiamai ginčytis su geologais, žodė geriau perduo-kime egiptiečių, kurių tebestebėjome sute-mus. Mūsų laivo nosyje ant virvių įkelta kaboją tokią patį valtis, kokioms matėme rytą Port Said'e, ir mes manėme, kad tai

buvo už kyšį arba ypatingas paslaugas čia atradęs vienas iš felachų tešti nebaigtą prekybą iki Suez'o arba net Australijos. Mūsų įtarimą visiškai patvirtino tas fak-tas, kad vakare, elektros šviesoms užside-gus, laivo dėnyje basas felachas, išsidėstęs jau mums pažįstamas prekes, darė apy-vartą. Iš arti tos jo brangenybės kaip de-koracijos po vaidinimo dabar taip skur-džiai atrodė, kad išdykėliai keiviviai emė tą turgų versti juokais, svaidyti prekes, ir tuomet egiptietis viską susivynioja į kil-i-mėlį, nes juokų jisai nemėgsta, kai reika-las sukasi apie rimtus dalykus. Paklaustas, kokiu būdu patekęs į General Stewart, at-sakė, mūsų nustebimui, jog esąs jisai ka-nalo bendrovės valdininkas - palydovas. (Pagal naują sutartį kanalo bendrovė, sam-dydamą vieną užsienietį tarnautoją privalo pasamdyti devynis egiptiečių tarnautojus; už vienu užsienietį techniką - keturius egiptiečius technikus.) Nuo tiesioginių pa-reiškų, atrodė, jam lieka nemaža laisvo laiko verstis šalutinėmis komercinėmis pa-reigomis, kurios, reikia manyti, duoda daugiau pajamų, negu oficialė alga iš bendrovės išdo. Kilimo jis esąs iš Kairo, bet tenai, girdi, daugiau žmonių, negu dar-bo. Atsargiai pasiteiravus, kokios paskuti-nės naujienos iš Palestinos fronto, valdin-ninkas neteko pusiausvyros, kurią taip mokėjo išlaikyti beprekiaudamas, ir emė karščiuotis, girdi, jįsu spauda viską me-lagingai iškreipia ir neparašo, kaip mes ge-rai kovojom su žydais.

— Ar žinai, - koranas? - nei iš šio, nei iš to metėsi jisai į islamine teologiją. Gir-di, tenai viskas surašyta, viskas pasakytą, kaip buvo ir kaip bus, visi arabai iš vie-no eina, vieno Dievo klausio, ir niekas nie-ko jiems nepadarys.

Priminus, kad Negebė srityje vis dėl to egiptiečių kariuomenei, švelniai tariant, gavo per kepurę, tarnautojas puolė kapi-talistus, Trumaną, girdi, iš visur lėktuvai, iš visur suvažiuoja kareiviai, daug bum - bum. Tačiau Korane viskas pasakytas.

Imperatoriai laikė didžia garbe turėti jį savo rūmuose, karalienės svaigdavo nuo jo komplimentų ir astronomiškų dovanų. Rusijos caras labai išžeidė, kai Izmailas, aplankęs visus stambesnio kalibro Europos valdovus, asmeniškai kviesdamas į kanalo atidarymo iškilmes, tiesiog neturėdamas laiko, neušuko į Peterburgo Žiemos Rū-mus.

Emė šnekėti ir rašyti. Štai, pagaliau, po tūkstantmečių pertraukos Egiptas vėl susilaukė...

Europos sostinės prisiziūrėjęs, kaip jo garbei paradoja barzdoti karališkųjų leib-gvardijų vyrai, jisai ir Kaire, priiminėda-mas vainikuotus svečius, taip pat savo vyrams įsakydavo prisikabinti teatralines barzdas, - mat, egiptiečiai kažkodėl išti-kine, jog smarkas nėra tinkama vieta plau-kams želdinti. Išgirdęs, kad prancūzų im-peratorienė Eugeniija po kanalo atidarymo iškilmių malonėsianti apžiūrėti piramides, Izmailas įsakė vergams nutiesti plentą iš Kairo iki nurodytos vietos dykumoje, o tenai - pastatydinti rūmus vien tik tam, kad jos didybė, aplankiusi faraoonų kapus, galėtų ramiai papusryčiauti. Ypač mėgdav-o šis lėbauotus likviduoti turtingus poli-tinius priešus, susižėrdamas į savo išdo kiauirus maišus nelaimingojo lobius. Kai Izmailo šefas, Turkijos sultonas, supykęs dėl jo neklusnumo, emė grąšinti, tai pima-sis staiga nuykė į Portę, sultonui atvežė 100.000 svarų dovaną, apdalino stambiais kyšiais vizitius, valdininkus, pribėrė vi-siems komplimentų, visur palikdamas en-tuziazmą ir malonias šypsenas.

Į Port Suez'ą (kur besvajodami netrukus jau būsim) atplaukus paradinei laivų vilkstinei, dykumoje įvyko balius, kuriam Izmailas iš savo kišenės sumokėjo 1.300.000 svarų. Aikštėje tarp karališkųjų palapinių, orkestrams sugrojus Vienos valsą, ir kli-

Sam Izmailui išvedus šokti imperatorienę Eugeniją, Austrijos Pranciškus Juozapas, - pasak kronikininkas, - atleidžiai šypsojosi. Per tas iškilmes buvo ir daugiau likimo šypsenų. Du valdovai čia gerę šampaną ir šokę Vienos valsą, jau sekančiais metais vienas buvo liūdnas bėlausius, o antras - išdidus triumfatorius. Tai Napoleonas III ir Friedrichas Wilhelmas anno Domini 1870.

Tačiau liūdniausiai baigėsi balius pa-čiam jo šelminkui Izmailui. Jam taip ir nepavyko išsipagirioti po tų lėbavimų. Per pirmus kelis metus kanalas nedavė pelno ir Izmailas savo 177.642 akcijas paleido į amerikonišę loteriją: kas daugiau? Ir tik pasitaikius tuo metu komercingam angli premjerui (ne veltui jis vadinosi Dizrael), nupirkusiam akcijas, Izmailas šiaip taip apsimokėjo ne skolas, bet tik jų nuošim-čius. Prasiskolinus pas visus milijonierius, o labiausiai pas Oppenheimus, sumai vir-šijant 90.000.000 svarų, vicekaraliui buvo paskirta Caisse de Dettes, o Turkijos sul-tonas, jam vieną gražią dieną atsuntiė laišką, adresuotą ne vicekarališkajai didy-bei, bet jau ponui Izmail pašai. Gavęs laišką su visom devyniom sultono antspau-dom, vicekaralius graudžiai pravrisko. Po to nuėjo į haremą ir iš gausių savo žmonių atėmė visas brangenybes, kurias buvo joms padovanojęs bekaraliaudamas. Žmonos pasi-uto ir bematant pagrindinai sunaikino visus haremo baldus ir įrengimus, kuris kaštavo kedivul nemažiau 300.000 svarų. Po to, susipykęs į maišus liksius pinigė-lius, brangenybes, dovanas, sekė iš savo jachtą ir liūdnas išplaukė į Europos kran-tus, kurie dabar jį labai šaštai priėmė. Va-karykščiai draugai karaliai ir imperato-rienės, su kuriom šoko Vienos valsą, atsuko jam nugaras.

(Bus daugiau)

Nuotykingas pabėgimas

Stokholmas (V). Iš čia pranešama, kad šiomis dienomis iš bolševikų okupuotų Estijos salų pavyko pabėgti trims estų žvejams. Po dramatiškos kelionės jie pasiekė Švedijos krantus. Pabėgusieji, kurių tarpe yra du broliai, jau seniai ieškoję būdų pabėgimui, tačiau nesėkmingai. Atsitiktinai rusai leidę jiems išplaukti į jūrą ieškoti vieno dingusio estų žvejų laivėlo. Kad neįtartų rusai ketinimu pabėgti, jie nepasiėmė drauge jokių maisto atsargų ar kelionei reikalingų reikmenų, be kurių sumuštinų, kuriuos turėjo kišeniuose ir 40 litrų benzino. Vis dėlto, išplaukę į jūrą, rizikavę bėgti tiesiog į Švediją. Labai didelė ir tiršta migla padėjusi jiems nepasitebėti išlaviruoti pro rusų apsaugos laivų grandinę. Jų pabėgimą rusai pastebėję tik tada, kai jie buvę tarptautiniuose vandenys. Rusų greitai laivai pradėję sistematiškai ieškoti bėglių ir žvejai keletą kartų girdėję lėktuvų motorų ūžimą. Greitai sutemė ir labai stiprus rytų vėjas, kuris vėliau perėjęs į stiprią audrą, nešęs juos Švedijos krantų link. Greitai pristigę jie benzino ir turėję atsiduoti nežinomam likimui. Stiprios bangos negalestinčiai juos mėčiusios tris dienas ir tris naktis ir jie pradėję bet kokią išsigelbėjimo viltį. Atsitiktinai juos užtikęs vienas švedų laivas. Išalkusiems, sušalusiems ir sušalusiems estams igula tuojau suteikusi pagalbą.

Ealtijos pajūris esąs labai stipriai saugomas ir pabėgimas esąs praktiškai kaip ir negalimas. Paskutinių 2 metų bėgyje tik šiemis trims žvejams pavykę tokiu būdu praeiti geležinę uždangą.

Stephenas K. Swiftas, žymus amerikiečių žurnalistas vengrų kilmės, iš pabėgusių vengrų pasakojimų atkūrė Mindszenty tarėmo vaizdą ir jį atpasakojo savo pagraisėjusioje knygoje „The Cardinal's Story“.

1948 m. pradžioje Kremlius įsakė Vengrijos komunistų vadui Rakosi „likviduoti Mindszenty problemą.“ Rakosi paspyrė tam reikalui specialų komitetą, kurin įėjo Ernő Gerő, susisiekimo ministeris, vėliau finansų ministeris, M. Farkas, krašto apsaugos ministeris, G. Ortutay, švietimo ministeris, J. Revai, vienas žymiausių komunistų teoretikų, ir I. Boldizsanas, užsienio reikalų ministerio spaudos skyriaus v-kas.

Visų pirma pradėta smarkaus masto propaganda. Kai kardinolas nenusileido, buvo uždaryti katalikiškieji laikraščiai. Po to, pas kardinolą buvo pasiūsti provokatoriai, jį kalbinę pabėgti — bet ir tai nebuvo niekias.

Pagaliau lapkričio mėn. į komitetą posėdį atvyko visai naujas žmogus — pulk. P. Kotlevas, vengriškai kalbąs MVD pareigūnas. Tame posėdyje buvo nutarta kardinolui iškelti byla. Buvo sudarytas 14 kaltinamųjų sąrašas ir prie komiteto darbo įtrauktas tūlas Wilhelmus Olty, buv. nacionalistas, pavirtęs ir aršų komunistą. Jis vėliau pirmininkavo liaudies tribunolui!

Prieš pat 1948 m. Kalėdas Kotlevas grįžo iš Maskvos ir atsivežė kažin kokį prof. Gersoną ir keletą kitų MVD pareigūnų.

Antrą Kalėdų dieną — gruodžio 26 d. — kardinolas buvo suimtas. Jis buvo nugabentas į saugumo kalėjimą „Andrassy ut 60“ ir įmestas į „garbingiems“ kaliniams skirtą cėlę. Tai buvo gana didelis, silpnos lempos apšviestas kambarys su stalu, kėde ir medine lova. Per gana didelį langą duryse kardinolą visą laiką stebėjo sargyba.

Mindszenty buvo ramus. Mažai miegojo, šiek tiek valgė kalėjimo valgio ir beveik visą laiką meldėsi. Gydytojas ištryė jo sveikata, paėmė kraujo analizams. Antradienį pas jį atėjo du saugumo valdininkai su stenografistu. Kvota buvo vedama mandagiai. Jie pirmiausia užsirašė asmens žinias, o po to pradėjo klausinėti apie kardinolą veiklą: ar jis pažįstas kunigaikštį Eszterhazy? Ar tas pasaukojo eklezijai pingių? Ar jis pažįstas Belgijos kardinolą Roey, kardinolą Spellmaną, ar jis nežinaš, kur esantį Vengrijos šventoji karūna? Ar jis pažįstas amerikiečių pasiuntinius Schöfeldą ir Chapiną? Ir pagaliau paklausė, ar tėvas A. Zakaras yra jo privatus sekretorius. Kardinolas į visus klausimus atsakė teigiamai.

Po to kardinolui buvo įsakyta aprašyti savo gyvenimą, ypatingą dėmesį kreipiant į laikotarpį nuo 1945 m.

Tą pačią valandą vyriausybės informatorius Boldizsaras paskelbė visam pasauliui: „Mindszenty, paveiktas jam pateiktos įrodymos medžiagos, prisipažino. Jis yra kaltinamas sąmokslu prieš liaudies demokratiją,

spionažu ir spekuliacija svetimą valiuta. Taip pat ir jo sėbrai prisipažino“.

Tuo tarpu kardinolas rašė savo biografiją. Jis anksti atsigulė.

Trečiadienį rytą jis buvo pažadintas dar prieš 4 val. ir nuvestas į didįjį kvotos kambarį.

Jis buvo pastatytas veidu į skaisčiai nušviestą išbaltintą sieną. Trys „inkvizitoriai“ — jie dažnai keltėsi, — garšiai skaitė jo biografiją ir jį vadino melgiu. Kardinolas turėjo šimtus, tūkstančius kartų girdėti vis tuos pačius sakinius: „Melas, tik melas! Klausykite, Mindszenty, juk tai viskas melas!“ Laiks nuo laiko buvo priduriama: „Kunigas gi nemeluoja; kunigas sako teisybę, kunigas prisipažįsta.“ Jie reikalavo prisipažinti, kad visi jo padaryti pareiškimai yra neteisingi. Valandos bėgo.

Atėjus naujai inkvizitorių pamainai buvo klausama, ką jis kalbėjęs su popiežium? Kaip ilgai kalbėjęs su Otto Habsburgiečiu? „Kaip dažnai jūs pietavot su kardinolu Spellmanu? Kas jus vedžiojo Ottawoje? Ką jūs norėjote daryti Romoje? Ką jūs pasakėte kardinolui van Roey? Ką jūs aiškinotės su popiežium? Ką jūs... ką jūs...“ atsimušdavo aidas nuo sienos. Kardinolas atsakinėjo tvirtu balsu.

Klausimas sekė klausimą. Ir nė vienas atsakymas nepatenkino kvotėjų. Net gi patys kvotėjai po pusę valandos tardymo taip pavargdavo, kad turėdavo būti pakeisti. Vienas sargybinis vėliau prisipažino: „Man svaigo galva, aš beveik nieko nemačiau, ir dar kelias dienas mano ausyse skambėjo tie klausimai.“

Ketvirtadienį po pietų, po 35 valandų kvotos, karo gydytojas trumpai patikrino kardinolą sveikata ir referavo profesorui Gersonui ir pulk. Kotlovui. Po to vėl prasidėjo klausimų kruša. Kardinolas stovėjo veidu į kalkėmis išbaltintą sieną.

Ketvirtadienio vakarą apie 20 val., po 40 val. stovėjimo, kardinolas pradėjo siūbuoti. Jo akys buvo užmerktos; įsakius apsisukti, jis nejudėjo. Buvo liautasi klausinėti. Kažkam buvo paskambinta telefonu. Neilgai trukus atėjo gydytojas su dviem dideliais „kavos“ stiklais. Buvo atnešta kėdė ir kardinolas pasodintas išgėrė ir atsimerkė. Po kiek laiko jis gavo antrą stiklą. Šį kartą jis turėjo jėgų padėkoti.

Buvo paklausta, ar jis noris valgyti. Kardinolas linktelėjo. Jam buvo pasakyta, kad teisingai atsakius į visus klausimus, jis gausis tai, ko tik panorėšias. Vėl prasidėjo tardymas. Kardinolas balsavo tvirtesnis. Kartkartėmis pasigrisdavo griezdas „ne“.

Visą naktį tęsėsi kryžminis klausinėjimas. Kai tik kardinolas užsimerkdavo, jam buvo duodama „kavos“.

Penktadienį apie 10 val. vakaro, po 66 valandų stovėjimo, kardinolas Mindszenty vėl užsimerkė ir nebeatsakinėjo į klausimus. Jis netgi neregavo nė galvos pakratymu. Pui-kininkas, kuris vadovavo trijų kvotėjų grupei paplojo jam per petį ir paklausė, kodėl jis neatsakys. Kardinolas išstėnėjo: „Padarykėte gałą. Užmuskite mane! Aš esu pasirokęs mirti!“ Jam buvo duota suprasti, kad jam nieko neatsitiks, kad viską galima lengvai užbaigti kurių klausimų atsakymu.

Valandos bėgo. Kardinolas vis dažniau prašėsi gerti. Jo prašymas buvo išpildomas. Penktadienio vakarą jis išgėrė 27 stiklus „kavos“. Šeštadienio rytą jo nebuvo galima pažinti. Jis reikalavo gėrimo, bet jam nebuvo duota. Jo kojos ir pėdos buvo taip iš-

tinusios, kad jis jautė smarkius skausmus; keletą kartų jis sugriuvo.

Jam buvo nuimti batai. Jis turėjo vėl stovėti. Pirmą kartą jis paklausė: „Ko jūs norite iš manęs?“ Parašo po prisipažinimu — atsėvė pulk. Kotlevas, kardinolas neatsakė. Besimainą kvotėjai jam vis kartojė atitin-kamus „prisipažinimo“ sakinius ir reikalavo, kad kardinolas juos patvirtintų. Jis vos stovėjo ant kojų, jo balsas buvo labai silpnas. Bet jis vis dar tebekartojė savo senąjį „ne“.

Po pietų pulk. Kotlevas paklausė kardinolo ar jis nenorįs pažiūrėti, kas atsitiko su kitais sąmokslininkais prieš „laudies demokratiją“. Kardinolas neatsakė.

Kotlevui davus ženklą, atsidarė drys ir sargybiniai įvilko dvi vienuoles. Jų sužaloti veidai ir nukankinti kūnai darė baisų išpūdį. Kardinolas bandė sudėti maldai rankas, tačiau jo kairioji ranka neberado dešinės. Jo akyse pasirodė ašaros. Vienuolės buvo išvilktos, ir sargybiniai atvedė kardinolo sekretorių tėvą A. Zakarą. To veidas buvo sutinęs, plaukai susiklijavę krauju, ant rankų ir kaklo mėlynės. Jį laikė du žandariai. Kurį laiką viešpatavo mirtina tylą. Kardinolas negalėjo atpažinti tos deformuotos žmoniškos masės, o Zakaras, kurio užtinusias akis apakino ryški šviesa, nepažino kardinolo.

Pulk. Kotlevas pareiškė kardinolui, kad tai esąs jo sekretorius, ir jis papunkėtai patvirtinęs, kas jam, Mindszenty, buvo perskaityta. Zakaras krito ant kelių, šliaužė, prie jo priško žandariai, jis suuko: „Ne, ne, nemuskit — aš prisipažistu, ką tik jūs norite, tik prašau nemuskite“.

„Mano sūnau“ — sušnabzdėjo kardinolas. Zakarą išvedus, kardinolas dvi valandas tyloje. Jo žvilgsnis buvo stiklinis, kūnas suakmenėjęs. Po to jis buvo — tai buvo šeštadienį apie 4 val. — atvestas prie stalo, ant kurio gulėjo mašinėle rašytas prisipažinimas. Į rankas buvo išpaustas plunksnaskotis. (B. d.)

MENISKI DROZINIAI

Dar galima užsisakyti šventėms, vertingų, meniškai iš medžio drožtų (rankų darbo) puikių vyčių. Pastatomi ant ažuolo lapo, be fono, form. ca. 8,5x9 cm., lakuoti. Kaina švenčių proga tik 4,5 DM, šuokėti galima ir vyčių gavus. Jokios rizikos. Siunčiu greit, gerai ir sažiningai.

C Mačialaitis, (20a) Leese a. Weser, Lager Warta, Brit. Zone.

Ar gali būti?

* „The New York Sun“ meno kritikė Helen Carlson rašo apie lietuvių dailės parodą New Yorke: „rėžiantis gaida juntama ties Adomo Varno sukurtu „G. G. portretu“. Menininko pajėgumas yra neginčytinas — tik tas paveikslas, per gyvai primena karo kurstytojus demagogus Hitlerį ir Mussolini“.

(Gera! kad kritikė neskaitytė Gedimino Galvanauko str.)

* „Naujienos“ rašo, kad Springfieldo, Ill. parapijos salėje įvyko tremtinių vakaras davęs 130 dol. pelno, numatyto vargstantiems Europoje tremtiniam. „Deja, skirtą pagalbą atidavė papapijus klebonui St. Vincento de Paulo lietuvių parapijos bažnyčios dažymui. Žinoma, bažnyčia prieš tai jau buvo išdažyta, ir ta auka klebonui galėjo būti suteikta kokiais metais vėliau“.

Is 2 D. karo slaptųjų archyvu

Du nereikšmingi vyrukai

Kalbant apie vokiečių armijų katastrofą Rytų fronte, paprastai galvojama apie Stalingradą. Tačiau mūsų dėl Stalingrado buvo tik pasėka 1942 m. pavasarį vykusių Charkovo mušio, kurio reikšmės tada Hitleris nesuprato.

Jau dešimtį savaitių begalinės šiaurinės Rusijos lygumose slaučia didysis žiemos mušis. Senasis 1941 m. lapkričio 22 d. frontas, beveik tiesia linija ejęs nuo Leningrado iki Voronežo, virto kažkokia banguota, zigzagais laužyta linija; dabar jis jau dvigubai ilgesnis, ir jį turi būti mestos paskutinės jėgos. Iš abiejų pusių geležinkeliais rieda papildymai. Vokietijos igulos tuštėja.

Rusai žino, kad jiems nepavyks sumušti vokiečių rytų fronto armijas. Jie žino, kad jų ofenzyva, kad ir kažin kiek kraujo priešui nuleidus, vieną dieną turės atslūgti. Frontas vėl sustos, vokiečiai spės atskivėpti, kad vasarą galėtų pradėti naują smūgį.

Tačiau jie žino ir tai, kad vokiečiai jau nebebus toki stiprūs, kad šią ofenzyvą galėtų, kaip praėitų metų vasarą, vykdyti visu frontu. Šiauriniame ruože kietai kovojama, kai kuriose vietose vokiečiams pasisekė tik vargais negalais atsipirti, tačiau pletinis ruožas liko visai nepaliestas. Nuo Voronežo iki Azovo jūros yra tūkstantis kilometrų — gal būt ten vokiečiai ruošis naujoms operacijoms. Kokiomis jėgomis jie šią ofenzyvą vykdys? Kuria kryptimi veršis?

Raudonosios Armijos generalinio štabo žinių skyrius turi būdų žinioms apie priešą rinkti. Tai į rankas patekusieji vokiečių dokumentai, tai daugelio tūkstančių belaisvių — karininkų ir kareivių — parodymai, tai sugauti vokiečių radijo tarnybos pranešimai, tai špionažo grupė „Raudonoji Kapela“, veikianti Vokietijoje, Prancūzijoje, Belgijoje ir Olandijoje, kasdieną radijo keliu aprūpinanti naujais pranešimais. Tai vėl daug mažų partizaninių grupelių, veikiančių vokiečių užfrontėje, aprūpintų trumpųjų bangų siųstuvais.

Ašarų salai reikia Saliamono

Ellis Island, Hudsono upės žiotyse, prie pat New Yorko, yra įstaiga, kurioje laikinai laikomi deportuojamieji, arba patikrinimo tikslu sulauktyti imigrantai.

Ir vieniems ir kitiems atsidūrimas toje saloje yra nemalonus. Nemaža ašarų ten išlieta. Todėl ta sala daugelio ir vadinama „Ašarų sala“. Šis salos vardas Europoje net labiau žinomas, negu tikrasis.

Siuo metu ten yra sulaukytus dvi moterys ir vienas berniukas dėl tikrai nepaprastos priežasties: abi tvirtina esančios to vieno berniuko motinos.

Bet tik viena jų gali būti tikra motina. Kadangi viena iš jų važiuoja su tuo vaiku, kaip savo tikrą sūnumi, tai imigracijos įstaigos dabar turi iširti, ar tas jos pareiškimas, kad tai jos sūnus, yra tikras ar ne. Jeigu būtų netikras, tai ji dėl neteisingų priesaikų patvirtintų žinių pareiškimo negalėtų būti įleista į Ameriką. . . . Antroji, pareiškusi, kad tai jos vaikas, taip pat sulaukyta, ligi reikalas bus iširtas.

Motėris, su kuria berniukas atvyko, kaip jos sūnus, yra estė. Kita motėris, kuri savinasi berniuku — žydė. Jos plaukė viename laive ir vienoje kabinoje.

1942 m. vasario 12 d. vakare iš Lipecko aerodromo (į šiaurę nuo Voronežo) pakyla sunki rusų mašina. Dideliame aukštyje ji perskrenda vokiečių linijas ir pasuka Gommelio link; vėliau ji dar kartą pasuka ir laikosi Varšuvon einančio geležinkelio krypties. Ties Lukovu mašina staiga vėl pakelčia kursą ir apsuka kelis ratus virš Kalvarijų kalno. Netrukus nuo lėktuvo atsipalaiduoja du parašiutai.

Abu vyrų, kurie, suvynioję ir paslėpę savo parašiutus, su mažais lagaminėliais rankose žygiuoja Garvolino link, yra buv. lenkų armijos karininkai: vyr. ltn. Arcošynskis ir ryšių ltn. Meyeris. 1939 m. likimas lėmė jiems patekti rusų belaisvėn ir pergyventi nepaprastai sunkias dienas. Tačiau prieš ketvirtį metų jų būklė staiga pasikeitė. Belaisvių stovyklą lankiusi komisija abu vyrus pasirinko ir nugabeno į vieną nuošalią namą, stovintį netoli Maskvos. Ten iš karto buvo ilgai kvočiami, o vėliau prasidėjo intensyvus jų apmokymas.

Arcošynskis ir Meyeris buvo parinti tokiam uždaviniui, kurių reikšmingumą retai tenka pakelti vienam žmogui. Jis buvo toks didelis, kad atrode vos beįvykdomas.

Prieš karą Arcošynskis buvo geležinkelių valdybos valdininkas Varšuvoje. Buvo žinomas plačiuose geležinkelių sluosniuose. Todėl jis turėjo suorganizuoti tokį žinių tinklą, kuris apimtų kiekvieną geležinkelio mazgą, kiekvieną geležinkelių administracijos įstaigą. Apie kiekvieną geležinkelio transportą, sekančiais mėnesiais praėjusį tarp Oderio ir Dniepro rytų pusėn, turi būti surinktos visos smulkmenos ir signalizuota į Maskvą. Pastarąjį uždavinį atlikti buvo pavesta Meyerui. Jis buvo gavęs trumpų bangų siųstuvą, šifro kodą ir reikalingus nurodymus. Visas iš Arcošynskio gautas žinias jis turėjo savo aparatu kuo greičiausiai perduoti į „centrinę“. Garvoline gyvenanti Meyerio sesuo turėjo palaikyti ryšį tarp Arcošynskio ir Meyerio.

Abu buv. Lenkijos karininkai nebuvo nei komunistai, ne rusofilai. Už darbo atlikimą Maskva jiems buvo sumokėjusi apie 2.000 dolerių. Jie galėjo paprasčiausiai pinigus pasidalinti, aparatą numesti šalin ir nueiti namo. Tačiau abu buvo karšti patriotai. Jie nekentė vokiečių, okupavusių jų tėvynę ir padalinusių Lenkiją. Jie rusams pasižadėjo savo uždavinį atlikti garbingai, ir jų pažada buvo rimtas. Ne dėl rusų jie tai darė — jie žinojo, kad sėkmingas jų uždavinio atlikimas galėjo vokiečių armijas ateinančią vasarą įvelti į labai sunkią būklę, ir karas Rytuose galėjo pasisukti nauja kryptimi. Jie buvo įsitikinę, kad vokiečių rytų fronto katastrofa atneš Lenkijos valstybės priskilimą.

Sekančiomis dienomis jie pradėda darbą. Mažame Otvocko miestyje, savo brolio namuose, Meyeris įrengia radijo stotelę; įrengimus taip gerai užmaskuoja, kad net akyliausias stebėtojas nieko neįtarytų. Arcošynskis išvyksta į Varšuvą. Jis atnaujina senas, užmezga naujas pažintis, keliauja iš stoties į stotį, įvairiausiomis priedangomis verbuoja ten dirbančius lenkus. Apie kiekvieną transportą, einantį į Rytus, jam turi būti pranešta. Reikia tiksliai nurodyti, krūvio rūšį, dalies numerius, pergabenamų patrankų ir tankų skaičių, degalų ir municijos kiekius bei tikslią paskyrimo stotį.

Po kelių savaitių Arcošynskio žinių tinklas baigtas organizuoti. Kiekvienas lenkas nė kiek nedelsdamas sutinka jam reikalingas žinias teikti.

Tinklas gi taip sutvarkytas, kad pro jį negali praspukti nė viena jam reikalinga žinutė. Jo stebėjimų punktu grandinės einant trim lygiagrečiom linijom: nuo Varšuvos iki Tarnovo, nuo Lietuvos Brastos iki Stanislaovo ir nuo Pinsko iki Proskurovo. Kovo vidury kiekviename svarbesniame punkte jis turi po patikėtinį, kurie jam be pertraukos siunčia trumpas žinias.

Poznanės gatvėje, Varšuvoje, jis įrengia žinių rinkimo centrinę. Čia sulęgina gaunamus pranešimus, padaro trumpas apžvalgas. Meyerio sesuo beveik kiekvieną dieną keliauja iš Varšuvos į Otvocką ir atgal, nugabendama pranešimus ir atveždama naujus nurodymus. Ir Meyeris šifruoja trumpas išsamias informacijas, jas perduoda. Rusai žino apie kiekvieną geležinkelio transportą. Rusų gen. štabo skaičiavimas paprastas: žinant kiekvieno vokiečių transporto paskyrimo vietą ir sudėtį, visa kita apskaičiuoti nesunku.

Kovo vidury kovos šiaurinėje fronto dalyje apimstas. Rusų puolimai atslūgstą. Vokiečių transportai pradeda riedėti į Charkovo sritį.

Iš paskutiniosios žiemos patyrimo žinoma, kad Rytuose viską reikia baigti prieš žiemą. Vokiečių kareivis įtemps visas jėgas, kad tik nereikėtų kariauti dar vieną žiemą.

Visais galimais būdais vokiečiai stengiasi pasirošimus užmaskuoti. Joks rusų lėktuvas negali pastebėti nė mažiausių pėdsakų, joks kareivis, kuris bet ką žinotų, negali patekti į rusų belaisvę. Nė viena apie Charkovą besirenkančių divizijų nenaudoja savo radijo stočių. Rūpestingiau, kaip 1942 m. pasirošimai, nebuvo maskuojama jokia vokiečių kariuomenės koncentracija.

(B. d.)

DIRVA

LIETUVIAI VISAME PASAULYJE

Lietuvis

Nr. 40/41

1949. XII. 9.

„Naujų laimėjimų metai“

Maskvos „Išvestija“ džiaugiasi naujais laimėjimais. Lietuvoje! Apie juos rašo M. Gedvilas. LTSR ministrų tarybos pirmininkas. Iš Stalino malonės. Todėl jis savo laimėjimų išskaičiavimą ir baigia pranešimu apie 1950 m. Lietuvoje įvykiančių dainų šventę: „Chorai ruošia naujas dainas, kurių geriausias yra lietuvių tautos skirtos didžiųjų vadui ir mokytojui Stalinui. Iš meilės!“

Bet ne vien dėl dainų šventės pasirodė Gedvilo straipsnis „God novych uspechov“ Išvestijoje. Jame yra dar viena džiugi Kremliaus žinia. Mums liūdniesiems. „Kas gi pažymėtino atsitiko šiais metais?“ — klausia draugas Gedvilas ir pats atsako: „visų pirma masinė kolektyvizacija, žemės ūkio struktūros pakeitimas, didieji jaunųjų kolūkių laimėjimai. Respublikoje įsteigta 5.454 kolūkiai,

kuriuos apjungta daugiau kaip pusė visų valstiečių. Jurbarko, Joniško ir Šiaulių apskrityse kolektyvizacija yra visiškai įgyvendinta. Greitai bus baigta ir Radviliškio, Pagėgių, Rietavo, Kėdainių ir kitose apskrityse.“

Tai reiškia naujos baudžios įvedimą. Tai reiškia „tarybinės“ kontrolės sustiprinimą. Tai reiškia paspartintą tautinės kultūros išnaikinimą. (Įdomu, kad kartu su atskirais ūkiais išnyksta ir jų vietovardžiai; kolūkiai iš principo vadinami visais naujais su vieta nesusijusiais vardais). Tai reiškia geresnių sąlygų rusifikacijai ir... deportacijai sudarymą. Žodžiu, tie 5454 kolūkiai reiškia tai, ką mes čia Vakaruose įpratame vadinti genocidu vardu.

Stai ką reiškia „god novych uspechov“. Stai LTSR dovana 32-om „didžiosios socialistinės spalio revoliucijos metinėms“. Tą didžiąją dovana lydi mažesnių laimėjimų atnašavimai. Svedų statytas Petrašiūnų popierių fabrikas, dabar vadinamas „Janonio“ vardu, teikia popierių naujai „perdirbtai“ didžiosios sovietų enciklopedijos laidai. Ir raguočiai pasistengė. Jie savo praeigūnų planą išpildė 122%. Vis iš meilės Stalinui!

Dėl tos meilės tautos lenktyniauja. Čekoslovakijoje dvejų metų vaikai pasirašo sveikinimą Stalino 70 m. sukakties progą. Rytų vokiečiai dovanos jam observatoriją. Tam — kaip pastebi „Schwäbische Landeszeitung“ — kad stebėti žvaigždžių pakilimą ir nusileidimą. Girdi, ir Stalino žvaigždė jau peržengė zenitą! Iš tarptautinės politikos taško stebint.

Ta prasme ir mes, pagėliai nuo genocido, galime minėti savo „god novych uspechov“. Britų delegatas jų pasakė JT forume, kad pasaulio tautos ruošiasi žygiui prieš sovietus. „Nė prieš Hitlerinę Vokietiją nebuvo susidariusi tokia vieninga pasaulinės viešosios nuomonės koalicija, kaip dabar prieš Sovietų Sąjungą“ — žadina jis viltis.

Gal todėl ir mūsų visuomenė apėmė atlikto darbo džiaugsmas: suvažiavom į New Yorko viešbutį, pakalbėjom — nusifotografavom. O dabar poilsio! Ir iš nuobodumo-senų žaidimų krapštymas.

Amerikos spaudoje pradėta nagrinėti gruodžio 17 d. perversmo istorija. Jis, girdi, įvykęs, ne dėl „nelaimingosios generolo J. Bulotos keptuvės“, bet dėl pulk. Skirpos noro apvalyti kariuomenę nuo girtuoklių! Į tai atsikirsdamas vienas generolas, perversmo metu buvęs saugiausioje tokiu atveju vietoje — daboklėje, pareiškė, kad nuverstoji vyriausybė nuvertimo ir būvisi verta, nes dėl jos niekas nepralejęs nė lašelio kraujo. Ir ačiū Dievui, kad apsiėjo be kraujo praliejimo. W. Churchillis po būrų karo 1903 m. ragino kuo greičiau išumirti nemaloną praeitį, nes, anot jo, „virš kautynių laukų užželia žolė, bet ant kartuvių niekad“. Ar nevertėtų ir mums, užželdžius žolę praeitį, liautis gynybės, anot Kudirkos, „dėl kelių dryžių“?

Ir čia, Vokietijoje, jaučiamas pasitenkinimas laimėjimų metais. Du neapmokami vienos politinės institucijos nariai įteikė gražiu parlamentariu papročiu didžiąją interpelaciją dėl to, kad jos vykdomoji taryba, arba apmokami nariai, nepasakė savo deklaracijos. Reiškia, pasigesta žodžiu. O gal ir tų negalima bendrai sukurti? Iš viso atrodo, kad

skubos keliu ieškoma viso to, kas mus skiria.

„Vienintelis kultūros žurnalas“, bet kokiais veikia galutinai pakrinkant, staiga pamatė, kad ne visi pirmąją asmenys tinka savo vietai. Esą į pirmąją vietą skverbiasi tautai savo ankstyvesniais darbais ar nekorrektišku elgesiu nusikaltę asmenys ir išskaičiuoja: „Vienas iš jų planuoja kultūros žurnalą, kitas organizuoja kultūros fondą, trečias leidžia ir platina religinę literatūrą, ketvirtas renka aukas lietuviškai bendruomeni ir jos kultūrai, penktas stengiasi išumirti ir politinės partijos priekį ar atsistėti šalpos organizacijos pirmininko kėdeje.“ Bet jei tai teisinga, kodėl apie tai rašoma tik to žurnalo priešpaskutinime numeryje? Ar ankstyvesniu abuotumu nebuvo tie „nusikaltėliai“ kaip tik padrasinti. Kodėl reikėjo laukti susipykimo savo tarpe, kad tai pamačius? Kad ir kaip būtų, tas nekalba mūsų naudai. Bet palaukit!

Ar nenorėjome šioje dalyje kalbėti apie mūsų laimėjimus? Apie mūsų pastangas, Stalino žvaigždė persiritus zenitą? Ir ar neišejo taip, kad tie mūsų „laimėjimai“ tinka Gedvilo „godu novych uspechov“? Ar nereikia apie tai pagalvoti advento metu? K. Z.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Draudžiamoji zona tarp Šiaulių ir Bausko

„Latvija“ paskelbė pasikalbėjimą su vienu vokiečių karo belaisviu, kuris 4—5 metus gyveno Rygoje ir ją apleido 1949. V. 21 d. Jis patiekė kai kurių žinių, kurios įdomios ir mums.

Kai po kapituliacijos didžiulės karo belaisvių voros žygiavusios Rygos miesto gatvėmis, gyventojai juos sutikė nuodirdžiais valiovais. Rusai šaudė į langus, kad nutildžius tuos šūkavimus. Po to belaisviai buvę atiduoti moterims NKVD-istėms saugoti.

Vokiečiųui, kuris kaip mechanikas galėjęs laisvai vaikščioti, tekę sutikti nemažą

skaičių iš Vokietijos sričių repatrijavusių latvių. Visi jie labai skundžiasi savo likimu, nes daugeliu atveju valdžia nemokanti jiems algų. — „Esi fašistas ir turi dirbti valstybei veltui“ — gauna atsakymą iš bolševikų pareigūnų, kai paprašo jiems priklauso uždarbio.

Mežaparkas, buv. žydų rajonas Rygoje, esąs paverstas internutu civilių gyventojų (latvių ir rusų) stovykla. Visi latvių legionieriai nuteisti 20-25 mt. priverčiamųjų darbų baudmėmis ir išsiųsti į Užuralio sritis.

S. m. kovo 23—24 d. d. vykusių didžiulės deportacijos, kurių metu vien tik iš Rygos išgabenta 17.000 žmonių. Tai buvusios siaubingiausios iš visų iki šiol buvusių deportacijų.

Partizanų veikla vis dar esanti stipri. Nakties metu rusai neišdrįstą išeiti iš miesto. Daugiausia partizanų esą trūkampyje Madona-Ludza-Rezeknė ir Krustpils. Tarp Bausko ir Šiaulių vietovių esanti įruokta draudžiamoji zona. Ten esą sutraukta nepaprastai daug rusų kariuomenės ir ginklų. Į šią zoną įeiti be ypatingo leidimo esą draudžiama.

Visi vokiečių karo belaisviai iš Latvijos ir kitų Pabaltijo kraštų jau esą išgabenti ir jų nuo š. m. gegužės 21 dienos jau nesą tuose kraštuose.

„Naujas Žmogus“ praneša:

Turį skolų už žurnalą „Naujas Žmogus“ ir jau išvykę užsienį, prašomi skubiai atsikaityti ir skolą siųsti tik šiuo adresu:

Mr. Vlovas Dragūnas, 5710 W. 65 th St., Chicago 38, Ill., USA.

Naujojo Žmogaus“ administracija (Vokietijoje).

Netikėtai mirus Augsburguro DP ligoninės vaistininkui, pulkininkui

Kaziui Česėkui

jo žmonai ir dukrai reikiame nuosirdžią užuojautą

Dr. med. Aželis, Dr. B. Marčilionis, P. Linkevičius.

Rytų Europos žurnalistų kongresas

Gruodžio 8—12 d. d. Londone įvyksta antrasis Laisvųjų Vidurio Europos ir Pabaltijo valstybių žurnalistų kongresas. Kongreso išvakarėse ruošiamas mitingas, kuriame „Rytų Europos dabarties ir ateities“ tema kalbės britų Zemujų Rūmų narys A. R. Blackburn, mjr. E. B. Behrens, lietuvių atstovas M. Bajorinas ir kt. Kitą dieną įvyks spaudos konferencija britų ir užsienio spaudoje. Kongresą atidarant, kalbės JAV laikraštinių sąjungos atstovas H. Martin, „Daily Telegraph“ atstovas M. Muggeridge ir kt. Kongrese bus apsvaistyti tarptautinio žurnalistų sąjūdžio, ryšio su Vakarų spauda ir eilė kitų aktualių klausimų.

Gyvėja knygų leidyba

Lietuvių Katalikų spaudos dr. J. Čikagoje išleido dr. Jono Balio knygą — „Istoriniai padavimai“. Netrukus iš spaudos išeis: Stp. Zobarsko — „Pakarklio išdavimas“ ir jaunimui — „Doleris iš Pittsburgo“, Bern. Brazdžionio — Vytės Nemunėlio „Pavasario vėjelis“, L. Zitkevičiaus eiliuotos satyros, L. Dovydeno „Žmogus po Pensilvanijos kalnais“. Brooklyne esąs įsteigtas Lietuvių Spaudos centras, kuris pasiryžęs sutelkti ir platinti visų liet. leidyklų leidžiamas knygas. „Patrija“ daranti žygius pergabenti per Atlantą 16.000 savo leidinių. Panašius žygius daranti ir „Sudavija“. („Vienybė“).

Atidaryta lietuviška mokykla „Vienybė“ praneša, kad Brooklyne, buvo iškilmingai atidaryta naujai įsteigta lietuviš-

koji mokykla. Atidarymo dieną čia buvę užregistruoti 35 mokiniai, jų tarpe keli jau seniai čia gyvenančių lietuvių vaikai. Moks-las vyks kiekvieną šeštadienį, po 3 valandas. Mokys mokytojai: Dulyš, Silgalienė ir Kučiauskas. Bus dėstoma lietuvių kalba, Lietuvos istorija ir geografija. Pasibaigus moks-lo metams, parapijos klebonas kun. dr. Mendelis ir kt. geradariai žadėjo paskirti premias geriausiems mokiniams.

Lietuviai aplankys Romą

Sventųjų 1950 metų proga lietuviai tėvai Marijonai numato suruošti ekskursiją į Europą, kurios metu aplankytų Romą, Fatimą, Liurdą, Prancūzijos miestus, Šveicariją ir net Angliją (kodėl gi ir ne savo tautiečius Vokietijos ubagynuose? Red.). Šioji kelionė būtų visais atžvilgiais prityrusių asmenų lydimas, tęstusis apie 6 savaites. Vienam asmeniui ji kaštuotų apie 950 dolerių ar net daugiau. Tuo tarpu renkamos žinios, kiek lietuvių norėtų ir finansiškai pajėgtų joje dalyvauti.

Venecueloje:

Varzo emigrantus

Nuo XI. 12 d. čia įsigaliojo įstatymas, išleistas Respublikos Vidaus reikalų ministrijos, kuriuo draudžiama užsieniečiams būti savininkais viešbučių, restoranų, barų, kitokių prekių parduvejais ir t. t. Venecuelos laikraščiai dažnomis progomis pabrėžia, kad visi tremtiniai savo aktyviu darbu turį įsijungti į vietos ūkį. — Irena Staškevičienė pradėjo studijuoti Caracaso universitete. Ji bus pirmoji lietuvi Venecueloje, einanti mokslus.

Kolumbijoje:

Gerai įsikuria ūkininkai

„Draugas“ patiekia eilę aprašymų apie lietuvių tremtinių gyvenimą, darbą ir įsikūrimą Kolumbijoje, iš kurių matyti, kad nemažas ten nuvažiuavusių lietuvių skaičius gana gerai įsikuria. Sveikam žmogui aukštumose klimatas esąs visiškai geras. Per metus esą nuimami du derliai. Ūkininkai, kurie S. Amerikoje ir kitur turį tarnauti bernais, čia gauną ūkvedžių tarnybas. Po 5—8 metų galėsia nusipirkti nuosavus ūkius.

Lietuviai - žirgyno instruktoriai

Garsiam Kolumbijos Club Hipico Medellin žirgyno sau darbą susirado žinomas Lietuvos kariuomenės kavalerijos majoras Antanas Andriūnas (baigęs kavalerijos mokyklą Italijos) ir kavalerijos karininkas, vėliau Marijampolės apsk. viršininkas, Vaclovas Goštautas. Jie dirba čia kaip administratoriai ir jį joms instruktoriai. Arkliai esą 60 ir jojioms rungtyse jie gerai pasirodė. Čia ruošiasi atvykti ir kavalerijos pulkininkas Ugianskis.

C/Kartotekos skelbimas Nr. 6

Iš JAV ir kitur paieškomi šiame skelbime išvardinti asmenys. Ieškomieji, ar apie juos žinantieji, malonėkite atsiliiepti C. Kartotekai, kartu nurodant skelbimo eilės Nr. ir įdedant reikiama kiekį pašto ženklų atsakymui apmokėti. Siųsti šiuo adresu: München 27, Rauschstrasse 20. C. Kartotekai.

- 57. Juozas Būga ieško Antano Būgos ir Dr. J. Lingės.
- 58. Anne Velavetch ieško brolio sūnaus Stanislavo Antanaičio, kilusio iš Raseinių m.
- 59. Giminės ieško Emilijos Boriukaitytės, dantų gydytojos, gyv. Landshut-Bay., tėvo vardas Antanas.
- 60. S. Kviecinkas ieško Žukauskaitės Laimutės; Zukausko - Vienuolio dukters; išteklėjusios pavadė nežinoma.
- 61. Ign. Kaunelis ieško Jono Latvėno, Jono Tarvydo, Antano Leknio.
- 62. Juozas Ponelis ieško giminii Ponelių ir Murzos, kilusių nuo Šiaulių.
- 63. A. Garba ieško Marijos Petkevičienės.
- 64. Rapolas Urmonas ieško giminii, Urmonų, Bacevičių, Galminių, Dudų, Adamkevičių, Petrauskų.
- 65. Elžbieta Mačėnaitė - Sharka ieško giminii, Jono Grigaliūno, kilusio iš Kapčionių kaimo, Pakruojaus valsč. Šiaulių apskr., gyvenusio Kaune, arba kurio nors Grigaliūnų šeimos narių. Gauti adresai: Juozui Čepui, J. Čeliešui. Antanui Steponaičiui, Viadui

Vokietijoje:

Pasikeitimai LTB C. Komitete

Ligišioliniam L.T.B. Centro Komiteto pirmininkui p. B. Vyliadui išvykstant į JAV ir Centro Komiteto nariui p. B. Grigolaičiui sveikatos sumetimais atsisakius iš eitujų pareigų, naujais Centro Komiteto nariais buvo pakviesti L.T.B. Tarybos išrinkti iš eilės sekusieji kandidatai p. A. Vaitkus ir adv. A. Repšys.

Gruodžio mėn. 3 d. įvykusiame posėdyje L.T.B. Centro Komitetas taip pasiskirstė pareigomis:

L.T.B. Centro Komiteto pirmininkas — gyd. J. Balčiūnas, vicepirmininkas ir išdinininkas — adv. J. Slepetyš, sekretorius — dr. E. Noakas, Komiteto nariai — A. Vaitkus ir adv. A. Repšys. LTB

Naujas teisės mokslų daktaras

S. m. gruodžio 1 d., išlaikęs nustatytus egzaminus, Hamburgo Hanzos universitete gavo teisių mokslų daktaro laipsnį Pranas DIMAVIČIUS.

Naujasis teisių daktaras yra gimęs 1911. V. 26 d. Latvelių kaime, Papilės valsčiuje. Baigęs Mažeikių gimnaziją, studijavo Kauno, Vilniaus ir Hamburgo-Hamsos universitetuose. Čia pas prof. Fridrichą Schacką parašė disertacinį darbą tema: „Lietuvos Prezidento teisinė padėtis palyginant su Reicho prezidento padėtimi pagal Lietuvos konstitucijas iš 1922, 1928, 1938 m. ir vokiečių Weimaro konstituciją 1919 m.“ A. B.

Brazilijoje:

Plečiasi lietuviškoji veikla

Atvykstant iš Europos didesniai tremtinių skaičiai, ir čia lietuviška veikla gyvėja. Brazilijoje, kaip ir kituose kraštuose, tarp senųjų emigrantų ir naujųjų DP pasireiškia tam tikri nesklaidumai. Kai kur senieji neprimia į savo organizacijas tremtinių, bijodami „konkurencijos“, pravaržiuoja juos aktyvistais, smetoninkais ir kt. Iki šiol Brazilijos lietuvių gyvenime reikėsi du frontai: raudonieji ir katalikai, dabar gi, kaip praneša „ALB“, formuojasi trečias — lietuvių sąjūdis.

Brazilijos lietuvių laikraštis „Mūsų Lietuva“ nuo Naujųjų Metų pradžios numatomas paversti savaitraščiu. Be to, būrelis naujai atvykusių ir senųjų lietuvių dar šiais metais planuoja išleisti naują savaitraštį. — Dainavos Sąjunga Rio de Janeiro mieste baigia tvarkyti nemažą lietuvišką biblioteką, kuria galės naudotis visi tame mieste ir apylinkėje gyvenę lietuviai.

Petras Babickas Brazilijoje

Rašytojas Petras Babickas, po ilgesnės kelionės Kanadoje, nuolatose apsigyveno Brazilijos sostinėje Rio de Janeiro. (Vien.)

Krikščys indionus

Įnž. Mikalojus Ivanauskas, turėjęs nemažą pergyvenimų šio karo metu, kaip praneša „ALB“, sumanęs atsikirti nuo pasaulietiško gyvenimo ir padavęs prašymą įstoti į vienuolyną. Įnž. Ivanauskas norįs specialiai pasirosti indijonų katechizacijai. Po kelių

Atviras žodis

8 PUSLAPIJ

Vytautas Babiaskas iš Hällefors, Švedijoje, mums rašo:

Dėkoju už sklandžiai siuntinėjamą laikraštį ir kartu džiaugiuos, kad nepameta ma vilčių laikraščio tešimui, ir jis tobulinamas. „Lietuvis“ yra mielai laukiamas. Ateityje bandysiu bendradarbiauti, bent žiniomis iš švedų laikraščių, kur paliečiamas Pabaltijo tautų bei pagėlių gyvenimas.

Turėčiau gal ir aš nusisuktį, nes po vahtutos kritimo laikraštis apsieina brangokai... būčiau patenkintas, jei laikraštis turėtų bent 8 puslapius...

LIEUVIS: Ir mes! 8 puslapius visą laiką leisti mums irgi būtų maloniau. Deja, tai bus tik tada įmanoma, kai skaitytojai ir platintojai supras, kad laikraščio tolimas likimas yra jų rankose. Jei jie laiku atsiskaitytų - mes atsilygintume 8 ir daugiau puslapių. Už žinias būsime dėkingi.

Mūsų mieląjį kleboną, tremties ir Lietuvių Evangelikų Litut. Bažnyčios Vice-senjorą ir Jaunimo Vadovą

Kunigą Aną Trakį ir Dr. Adelę Ivaškaitę

vietos stovyklos gydytoja, sukūrusius lietuvišką krikščionišką šeimą, širdingiausiai sveikina.

Lietuvių Evangelikų Parapija ir Jaunimo Ratelis

Schw. Gmünd, Bismarck-Kaserne, 1949 m. gruodžio 4 d.